

SŁOWNIK KARKONOSKICH AUTORÓW

SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU

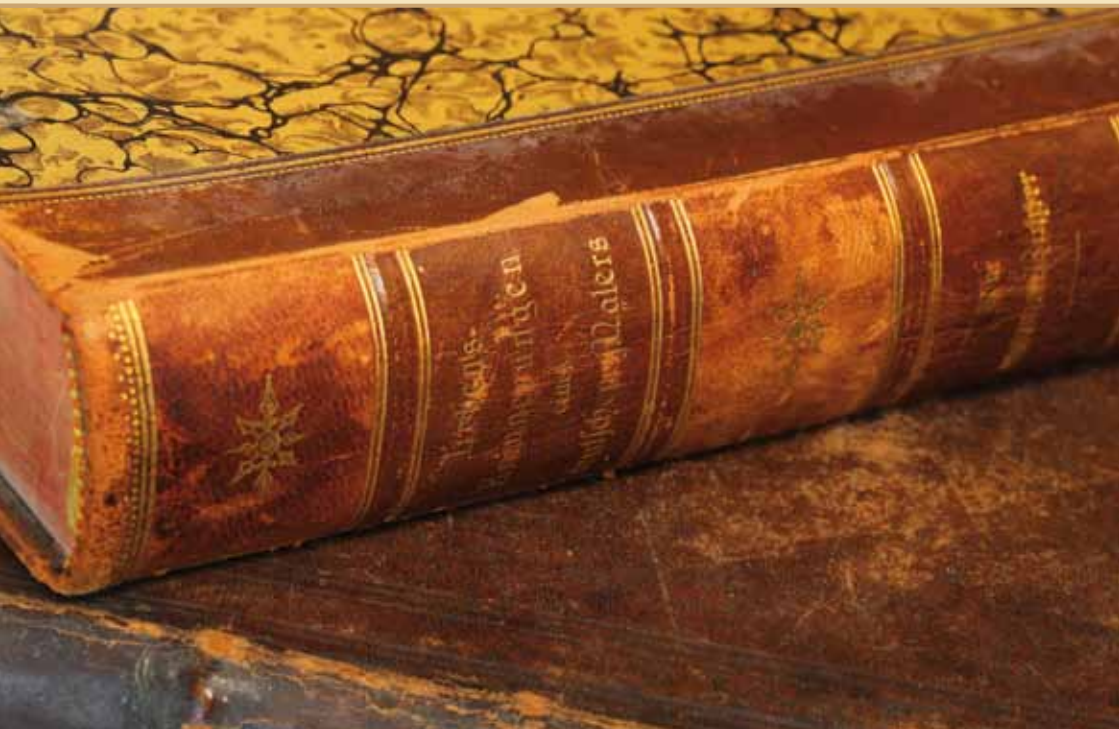
www.krnap.cz

...inen
...fahrbort, so b
...oppe erbauten
...nen jährlich darinnen
...zuschreiben. >>

XXI

Ein Dubend
vom 2

1723 Anno
sche 2
Stin
nen Schat
abringen
erschredli
mate

Poglądowy

Słownik karkonoskich autorów,

którzy znacząco przyczynili się do propagowania wiedzy o Karkonoszach

Niniejsza książeczka jest skromną próbą zgromadzenia obok siebie wszystkich najważniejszych osobistości, spośród nieprzebranego grona osób, które przyczyniły się do poznania Karkonoszy, w ich pełnej historycznej, przyrodniczej i kulturowej wyjątkowości i krasie.

Niestety tak postawione zadanie niemal natychmiast bierze autorów na rogi, jak bowiem określić choćby to, gdzie właściwie zaczynają się i gdzie kończą Karkonosze? I co w takim razie począć ze Śląskiem? Na jakiej podstawie

określić znaczenie autora i jego twórczości? Jak sprawić, by nikt nie został pominięty?

Postaramy się odpowiedzieć na wszystkie te pytania. Podczas pracy skupialiśmy się przede wszystkim na terenach samych Karkonoszy, odpowiadających mniej więcej powierzchni parku narodowego włącznie z jego otuliną. Przedstawiliśmy więc autorów, których prace poświęcone są poznawaniu tego regionu. Na podstawie podobnego kryterium dokonaliśmy również wyboru autorów ze śląskiej części gór:

do Słownika trafili wyłącznie ci, których twórczość dotyczyła Karkonoszy pomowanych jako całość i skupiała się także na południowej, czeskiej stronie gór.

Znacznie trudniejszym zadaniem okazało się określenie reguł dotyczących pozostałych kwestii. W Słowniku po raz pierwszy spotkali się beletryści, historycy, folklorysty i przyrodnicy, pojawiają się też twórcy wywodzący się z grona dawnych niemieckich mieszkańców Czech. Wielkim osobistościom literackim w sposób świadomy poświęciliśmy jedynie lakoniczne wzmianki, skupiając się przede wszystkim na podkreśleniu dorobku miejscowych autorów, których prace rozświetlają historię regionu niczym różnobarwne iskierki. Na wybór wpłynęły ponadto długoletnie doświadczenia zdobyte podczas pracy w bibliotece i redakcji i zdajemy sobie sprawę z jego subiektywności.

Postępując według powyższych założeń prawdopodobnie nie uda się wprowadzić na karty Słownika wszystkich nazwisk, ani doprowadzić do tego, by ich lista została przyjęta bez zastrzeżeń. Przepraszamy więc wszystkich tych, którzy nie znajdą w nim wszystkich autorów lub tytułów niektórych dzieł.

Nawet niedoskonałe i niepełne wyliczenie autorów, których dzieła poświęcone były Karkonoszom spełnia kilka ważnych zadań. Podkreśla na przykład niebagatelną rolę nauczycieli i ich znaczący udział w procesie poznawania gór. Często to właśnie oni decydowali się opowiedzieć o życiu otaczających ich ludzi, ich umiejętnościach, radościach i zgrzyotach. I robili to wspaniale. Nieustający głód wiedzy i porządku bardzo często wiódł ich też do tworzenia lub współtworzenia prac o charakterze geograficznym.

Z kolei spojrzenie na literaturę przypomni nam znaczenie słowa dom – miejsca w którym spędziliśmy dzieciństwo i doznaliśmy najintensywniejszych przeżyć, które towarzyszą nam potem przez całe życie. I właśnie rodzinne strony bardzo często były dla twórców inspiracją do stworzenia ich najwspanialszych dzieł. Czasami powracają tam choćby w swoich książkach, skoro prawdziwy dom pozostał tak daleko.

My z kolei mamy możliwość uświadomić sobie, jakie bogactwo tematów w ciągu stuleci zaoferowały nam Karkonosze, jak wspaniali ludzie wciąż powracają w te strony i jakie dzieła powstały w wyniku ich pracy.

Handbuch
der
Literaturgesch.
von
Schlesien

Schlesien
fliegend
Wallerstein

A

Aleš Lyžec Josef, 1862–1927. Pionier i entuzjastyczny propagator narciarstwa i turystyki. Jest autorem wielu wierszyków i wpisów do ksiąg pamiątkowych górskich schronisk, odzwierciedlających ówczesne stosunki społeczne oraz duże zainteresowanie zimowymi Karkonoszami w epoce początków narciarstwa. Był autorem publikowanych w prasie codziennej artykułów, promujących turystykę zimową. Swoją jedyną książkę, *Obrazy horské zimní krásy* (1909) (Obrazy górskiego zimowego piękna) zadeedykował „wielkiemu zwolennikowi czeskiej turystyki w Karkonoszach, Janowi hrabiemu Harrachowi”. Znajdziemy w niej liryczne opisy piękna górskiego zimowego krajobrazu wraz z przedstawieniem początków historii narciarstwa na ziemiach czeskich. Okładkę książki, przedstawiającej Liczyrzepę wędrującego na nartach przez zaśnieżoną krainę stworzył dla swojego kuzyna Mikoláš Aleš w 1908 roku.

Achleitner Margarete, *1925. Urodzona w Černém Dole, który musiała opuścić po 1945 roku. Do historii swojej rodzinnej miejscowości i jej mieszkańców powraca w nostalgicznej książce *Ortsbuch von Schwarzentel* (1989). Książka została opublikowana przez wydawnictwo ziomkowskie w Marktobberdorfu.

Ambrož Jindřich, 1878–1955. Propagator Karkonoszy; jako powiatowy konserwator ochrony przyrody proponował stworzenie parku narodowego i oddziałów ratownictwa górskiego. Jest współautorem pierwszych czeskich dokładnych

map Karkonoszy (Matěj Semík, 1. wydanie około roku 1930) i czeskiego *Průvodce po Krkonoších* (1926) (Przewodnika po Karkonoszach) a także broszurki *Jilemnice: výňatky z dějin, rozvoj a zvláštnosti města* (1941) (Jilemnice: fragmenty historii, rozwój i osobliwości miasta). Brał udział w tworzeniu zbioru *Krkonoše* (Karkonosze) (Jilemnice 1937–41).

B

Bachmannová Jarmila, *1950. Lingwistka, zajmuje się narzeczem zachodniej części Karkonoszy. Opracowała *Podkrkonošský slovník* (1998) (Podkarkonoski słownik), opisujący dialekt zachodnich Karkonoszy. Zanotowane opowieści opublikowała w dwóch zbiorach krótkich opowiadań *Co my toho prožili* (2012) (Co wszystko przeżyliśmy) i *Jak to bylo dřív* (2013) (Jak to było dawniej). Oprócz tego brała też również w redagowaniu opowiadań publikowanych przez innych autorów (Pacholík, Stránský).

Bakesch Anton. Leśniczy, naczelny leśniczy hrabiowskich lasów. Jego nowoczesne podejście do gospodarki leśnej pomogło pod koniec XIX wieku uratować i przywrócić lasy w leżących wokół Vrchlabí i Maršova posiadłościach hrabiów Czernin-Morzinů. Stworzył na przykład pierwsze mapy drzewostanu oraz dziesięcioletnie plany gospodarcze. W 1906 roku w wyżej wymienionych posiadłościach odbyła się ostatnia inspekcja Czeskiego Stowarzyszenia Leśników w Karkonoszach, dla którego Bakesch przygotował dwa dokumenty, po dziś

dzień imponujące obszernością. Należał do nich *Průvodce na vycházce České lesnické jednoty na velkostaticích hrab. Czernin-Morzinové ve Vrchlabí a Maršově v Krkonoších* (1906) (Przewodnik na inspekcji Czeskiego Stowarzyszenia Leśników w posiadłościach hrabiego Czernin-Morzin w Vrchlabí i Maršově w Karkonoszach) oraz specjalistyczny raport *Lesní poměry na hraběcích Czernin-Morzinských panstvích Vrchlabí a Maršově, v Krkonoších* (1906) (Sytuacja w lasach znajdujących się w posiadłościach hrabiego Czernin-Morzin w Vrchlabí i Maršově w Karkonoszach), zawierająca również aneks dotyczący budowy tam na górskich potokach i rozległych prac przeprowadzanych na ciekach wodnych w dorzeczu Łaby, których celem było usunięcie skutków powodzi z 1897 roku.

Bartoš Martin, *1962. Pedagog, publicysta regionalny. Zajmuje się przedwojenną historią narciarstwa i turystyki w Karkonoszach. Jako pierwszy sporządził mapę przebiegu wysiedlania niemieckiej ludności z dolin Łaby i Úpy. Materiał ten został opublikowany w postaci serii artykułów zatytułowanych *Odsun Němců 1945–1946* (2005) (Wysiedlanie Niemców 1945-1946) w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory*.

Bartoš Miloslav, *1939. Historyk, długoletni pracownik Karkonoskiego muzeum przy Administracji KRMAP w Vrchlabí (od 1961, dyrektor w latach 1995–2000), wielki znawca karkonoskiej historii oraz związanej z nią zbiorów oraz materiałów książkowych i archiwalnych. Specjalistyczne i popularnonaukowe artykuły jego autorstwa można znaleźć w regionalnych zbiorach opracowań i prasie lokalnej oraz

w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory*, w którym publikuje od momentu jego powstania. Należy też do znawców karkonoskich grafik.

Odkrywcze są przede wszystkim jego spostrzeżenia dotyczące karkonoskich map, które w latach 2001 – 2002 stopniowo ukazywały się na łamach czasopisma *Krkonoše – Jizerské hory*. Niezwykłą mapę pochodzącą z końca XVI wieku opisał w publikacji *Nejstarší obrazová mapa Krkonoš kronikáře Šimona Hüttela* (1997) (Najstarsza mapa obrazowa Karkonoszy, stworzona przez kronikarza Šimona Hüttela). Jej autorstwo było pierwotnie

przypisywane pochodzącemu z Trutowa kronikarzowi Hüttelowi, zaś mapa bardzo dokładnie przedstawia położenie siedzib, budowli górniczych i wodnych oraz działalność mieszkańców karkonoszy, włącznie z częścią Gór Izerskich i północno-śląskiej części pogórza. W roku 2012 tzw. mapa Hüttela publikowana jest po raz drugi, z aneksem napisanych przez M. Bartoše, który koryguje kwestię autorstwa mapy na korzyść geodety Jiříka z Řásné. Został on w Karkonosze wysłany w 1569 roku przez mennicę z Kutné Hory i kronikarz Hüttel najwyraźniej jedynie pomagał mu w pracy.

Miloslav Bartoš należy również do zespołu przygotowującego tłumaczenie starej, napisanej jeszcze ręcznie niemieckiej

kroniki miasta Trutnova, spisanej właśnie przez Simona Hüttela. W związku z tym po ukończeniu tej pracy należy spodziewać się kolejnych odkrywczych faktów dotyczących historycznego etapu karkonoskiego osadnictwa.

Jak dotąd Miloslav Bartoš przetłumaczył już ze staroniemieckiego wysoko ceniony przez historyków i speleologów rękopis autorstwa mistrza górniczego Jana Hohnheisera. Pochodzące z 1820 roku dzieło opisujące historię wydobywania w zachodnich Karkonoszach rud żelaza dla harrachowskich hut w Arnoštově, opublikowane zostało w zbiorze *Opera Corcontica* nr 16 *Příspěvek šichtmistra Jana Honhheisera k historii dolování železných rud v západních Krkonoších v letech 1751–1820* (1979) (Wkład mistrza górniczego Jana Honhheisera w historię wydobywania rud żelaza w zachodnich Karkonoszach w latach 1751–1820). Znajomość historii rozwoju Karkonoszy można też dostrzec w przewodniku po znajdującej się w Muzeum Karkonoszy ekspozycji „Człowiek i góry” (1998), poświęconej kolonizacji tych obszarów a także w ilustrowanych albumach starych widokówek, gdzie Bartoš jest autorem lub współautorem *Albumu starých pohlednic Krkonoš* (1999) (Album starych widokówek z Karkonoszy), *Albumu starých pohlednic Podkrkonoši* (2001) (starych widokówek z Podkarkonosza oraz *Vrchlabí na dobových pohlednicích* (2002) (Vrchlabí na starych widokówkach). Na stulecie powodzi, która częściowo zmieniła położenie i kształt koryt cieków wodnych w karkonoskich dolinach autor publikuje niewielkie dzieło pod tytułem *Největší*

povodeň v Krkonoších 1897 (1997) (Największa powódź w Karkonoszach z roku 1897).

O zdolności autora do odkrywania w źródłach historycznych nowych faktów oraz ich przedstawiania w niezwykle przystępnej formie świadczą monografie dotyczące karkonoskich schronisk. Dotychczas opublikowano *Příběh Erlebachovy boudy* (2011) (Historia schroniska Erlebacha) i *Příběh Luční boudy* (2014) (Historia schroniska Luční boudy), zaś w przygotowaniu (2015) jest także monografia *Labská bouda*. Gromadzona przez dziesiątki lat wiedza na temat historii miasta Vrchlabí powinna już niedługo ujrzeć światło dzienne w postaci przygotowywanej monografii dotyczącej tego miasta (poszczególne fragmenty tej pracy publikowane są w formie odcinków w biuletynie *Puls*).

Bašta Jiří, *1973. Redaktor czasopisma *Krkonoše – Jizerské hory* (od r. 2010 redaktor naczelny). Obok informacji na temat działalności Administracji KRNP wypowiada się przede wszystkim na tematy społeczne, kulturalne i dotyczące sztuki. Przy okazji pięćdziesięciolecia *Krkonošského národního parku* napisał także „Spojrzenie wstecz na historię Parku Narodowego” (2013).

Beyer Lioba, *1937. Niemiecka geograf i profesor akademicka. W Instytucie Geografii w Regensburgu, w ramach studiów nad rozwojem kultury obszaru opublikowana została poświęcona Malé Úpě praca *Kleinaupa/Malá Úpa: unter der Schneekoppe im Riesenheberge* (2009). W publikacji tej szczegółowo opisane zostało przekształcenie się

terytorium od stuleci zamieszkiwanego przez pochodzących z Alp niemieckich kolonistów (mapa prawdopodobnej trasy, którą pokonywali zmierzający w Karkonosze alpejscy górale) w obszary czysto czeskie, zasiedlone rzadko i raczej sezonowo (rok 2005). Inspiracją dla autorki opracowania były badania nad geografią siedzib ludzkich w Alpach Tyrolskich oraz dokonane tuż po nich porównanie z rozwojem kulturowym Karkonoszy, przeprowadzone w 1970 roku, podczas wizyty w tutejszych górach.

Bigalke Martha, *1938. Autorka opracowała monografię na temat Bolkowa, jednej z części dzisiejszej miejscowości Rudnik, z której pochodzi i skąd została wysiedlona po 1945 roku. Opisuje dotąd nieznanne fakty dotyczące funkcjonowania miejscowości w średniowieczu, bardzo cenna jest także mapa pierwotnego zasiedlenia tej położonej w dolinie wsi, wraz z numerami domostw i nazwiskami zamieszkujących je rodzin. Uwagę warto poświęcić również rozdziałom na temat codziennego życia miejscowości *Zur Geschichte des Ortes Polkendorf: Kreis Hohenelbe Riesengebirge im Bestand der Gemeinde Hermannseifen und als politisch selbständige Gemeinde 1515–1945* (1997). Uzupełnieniem powyższych tematów jest kontynuacja książki, pt. *Weiterführende Bemerkungen zur Geschichte des Ortes Polkendorf* (2004), w której można znaleźć między innymi mały słownik dialektu.

Bönsch Johann, 1920–2006. Pochodzący z Janských lázní i wysiedlony po 1945 roku. W latach 80 ubiegłego wieku podjął decyzję o napisaniu szczegółowej monografii o „najwspanialszym

uzdrowisku po południowej stronie Karkonoszy“. Korzystał przy tym nie tylko ze swoich licznych artykułów o Janských Lázních, publikowanym w ziomkowskim czasopiśmie *Riesengebirgsheimat*, ocalałych dokumentów rodzinnych czy wspomnień przyjaciół, ale i dostępnej literatury. W ten sposób powstało obszernie, dwutomowe dzieło zatytułowane *Heimatsbuch des Kurortes Johanisbad*, które do dzisiaj czeka na publikację.

Brath Gustav, 1869–1935. Czołowy nauczyciel, starosta, muzealnik, redaktor rocznika Wspólnoty Karkonoskiej w Vrchlabí. Dzięki napisanej przez niego niewielkiej publikacji *Geschichte des Deutschen Riesengebirges-Vereins (Sitz Hohenelbe)* znane są dzieje Wspólnoty Karkonoskiej, która założyła pierwsze muzeum Karkonoszy. Ponadto jest też autorem przewodnika po Vrchlabí *Führer durch Hohenelbe* (1930).

Buchal Benecký Jindřich, 1884–1969. Nadleśniczy, pochodzący z Oderských vrchů. Kolejne życia rzuciły go do Benecka, gdzie spędził wprawdzie jedynie niewielką część swojego życia, jednak właśnie to miejsce całkowicie podbiło jego serce: do swojego nazwiska dodał przymiotnik Benecký i napisał o swojej ukochanej miejscowości wiele lirycznych szkiców, opowiadań i wierszy. W jego bajkach z Karkonoszy (które pisał również wcześniej) bardzo często pojawiają się motywy łoświeckie, występuje też postać dobrotliwego Liczyrzepy. W tego ostatniego „przeistoczył“ się zresztą po odejściu z Benecka, pojawiając się w przebraniu władcy gór w Peci i Velké Úpě. Swoje prace opublikował w 1938 roku w książce zatytułowanej *Z hor* (Z gór).

Buchar Jan, 1859–1932 (ze Štěpanic). Znacząca osobistość zachodnich Karkonoszy, pierwszy nauczyciel w Dolních Štěpanicích, propagator Karkonoszy i narciarstwa, długoletni dyrektor wykonawczy mieszczącej się w Jilemnicy filii Klubu Czeskich Turystów, pierwszy przewodniczący Związku Narciarzy Królestwa Czeskiego. W 1892 roku na nartach sprowadzonych dla swoich leśniczych przez hrabiego Harrach wyrusza na pierwszą narciarską wycieczkę na Žalý. Organizator regularnych wycieczek górskich, inicjator założenia pierwszego ogródka botanicznego przy schronisku Martinova bouda. Autor licznych przewodników *Bucharovy výlety do Krkonoš* (1921) (Wycieczki w Karkonosze Buchara), *První výlet Klubu českých turistů do Dalmacie, Černé Hory, Hercegoviny, Bosny a Záhřebu ve dnech od 13. do 30. dubna 1897* (1898) (Pierwsza wycieczka Klubu Czeskich Turystów do Dalmacji, Czarnogóry. Hercegowiny, Bośni i Zagrzebia w dniach 13 do 30 kwietnia 1897) a także artykułów o Karkonoszach, publikowanych w regionalnych czasopismach turystycznych. Przewodził wykłady o Karkonoszach, którym towarzyszyło wyświetlanie kolorowanych slajdów. Zginął w Pradze, pod kołami samochodu ciężarowego.

Buchar Jan, 1895–1988 (z Mřičné). Pierwszy nauczyciel w Mřičné, zanotował opowiadania w narzeczu – opowiadki z Podkarkonosza *Co se kdy u nás šustlo* (1975), (Co tam u nas w trawie piszczało) *Co se šustlo taky jinde* (1980) (Co tam w trawie piszczało u innych) i *Bylo hůř a lidi nechválili* (1984) (Było gorzej i ludzie nie chwaili). W czasopismach opublikowano również

stylizowane memuary *Starý kantor vzpomíná* (Krkonoše 1987). (Stary kantor wspomina).

Bušák Josef, *1945. W książce *150 let kriminálu* (2010) (150 lat kryminału) opisał historię trzeciego ruchu oporu w rodzinnych Roztokách u Jilemnice oraz osobiste historie osób systematycznie prześladowanych w latach 50 ubiegłego wieku.

Cypers von Landrecy Viktor, 1857–1930. Fabrykant z Harty pod Vrchlabí, przyrodnik i kolekcjoner. Przyczynił się do założenia Muzeum Karkonoszy w Vrchlabí, zaś w latach 1883–1901 był również jego pierwszym kustoszem. Podarowany przez niego zbiór stu książek oraz kolekcja eksponatów przyrodniczych były podstawą ówczesnej ekspozycji Muzeum Karkonoszy w Vrchlabí. Publikował też specjalistyczne artykuły z dziedziny botaniki.

Demuth Josef, 1854–1909. Pierwszy nauczyciel w Maršově, autor unikatowej niemieckiej geografii powiatu Trutnov *Der politische Bezirk Trautenau: gerichtsbearbeitet: Trautenau, Marschendorf, Schatzlar und Eipel* (1901). Mimo tego iż dzieło to powszechnie występuje pod nazwą Geografii Demutha, przy jego tworzeniu

współpracowało wielu nauczycieli z całej okolicy. Składa się z trzech części. Część ogólna dotyczy warunków przyrodniczych, przemysłu, handlu i transportu, mieszkańców, szkolnictwa i ustroju politycznego. W drugiej części książki znajduje się opis wsi i miast znajdujących się w jurysdykcji sądów powiatowych w miastach Trutnov, Maršov, Žacléř i Úpice. Trzecia część zawiera mapę powiatu Trutnov oraz geologiczną mapę obszaru. Geografia Demutha nawet obecnie stanowi cenne źródło informacji. Sam Demuth był naocznym świadkiem klęski żywiłowej, spowodowanej przez „powódź stulecia“, która nawiedziła Karkonosze w dniach 29–30. lipca 1897 roku. Jeszcze w tym samym roku opublikował niewielką książeczkę *Die Hochwasser-Katastrophe im Aupa- und Elbethale vom 29. zum 30. Juli 1897* (1897), w której opisał wydarzenia do których doszło podczas powodzi, uzupełniając opisy fotografiami wyrządzonych przez nią szkód i zburzonych kościołów w dolinie Úpy i Łaby.

Dostál Josef, 1903–1999. Sławny botanik i profesor akademicki, założyciel nowoczesnej czeskiej botaniki, autor szeregu publikacji o zasadniczym znaczeniu w dziedzinie systematyki botaniki (*Květena ČR*) (Kwiaty Czech), turysta. Regularnie odwiedzał Karkonosze, należał też do kręgu przyjaciół Josefa Šourka. W 1954 roku zostają opublikowane jego *Krkonoše* (Karkonosze), bardzo szczegółowa praca poświęcona górskiej przyrodzie i jej ochronie (sam autor nazywa ją przewodnikiem przyrodniczym).

Došek František, 1888–1975. Bajarz z Poniklé, w młodości służący we francuskiej Legii Cudzoziemskiej. Na postawie

nagranych przez jego wnuka opowiadań powstała oryginalna książka *Von je eště živej* (2012) (On jeszcze żyje), opisująca wspomnienia z wojny toczonej pod francuskim sztandarem.

Durych Václav, 1843–1897. Dziennikarz, autor fascynującego i aktualnego do dziś przewodnika *Krkonoše. Cestopisné kresby* (1868) (Karkonosze. Szkice z podróży). Jest to pierwszy wydany w języku czeskim przewodnik dotyczący również terenów, na temat których dotychczas ukazywały się wyłącznie publikacje napisane po niemiecku. Szczegółowa relacja jego podróży po Karkonoszach, ze Špindlerova Mlýna przez górskie grzbiety aż do Žacléře jest cenny również dlatego, że opisane zostało również północne, śląskie podgórze. Autor odwiedził Jelenią Górę (ówczesny Hirschberk), upamiętniając dla potomnych życie we wsiach i miasteczkach w dolinie Bobru w okresie ich rozkwitu i świetności.

Dušek Libor, *1983. Etnolog, pracuje Karkonoskim muzeum przy Administracji KRMAP w Vrchlabí. Cenne w szczególności jego rozmowy z mieszkańcami pamiętającymi czasy przed 1945 rokiem, ówczesną koegzystencję pierwotnych czaskich i niemieckich mieszkańców Karkonoszy a także próby kolonizacji tutejszego pogranicza, podejmowane po II Wojnie Światowej. Opracowane przez niego materiały od 2010 roku regularnie ukazują się w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory*.

Dvořák Jiří *1963. Botanik, fotograf, od 1997 roku redaktor czasopisma *Krkonoše – Jizerské hory*, znawca literatury zajmującej się Karkonoszami, tłumacz

specjalistycznych tekstów z języka polskiego. Autor szeregu artykułów publikowanych w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory*, dotyczących przeważnie tematyki związanej z botaniką, ale pozostały mi zagadnieniami przyrodniczymi i geograficznymi. Współautor publikacji *Atlas krkonošských rostlin* (2009) (Atlas karkonoskich roślin), opracowanego wraz z J. Štursou oraz kilku turystycznych przewodników po Karkonoszach.

E

Erben Pepi, *1928. Urodzony w Strážném, wysiedlony po 1945 roku. Wspólnie ze swoim krajanem z Lahrových Bud Johannem Adolfem (*1922) napisali opartą na wspomnieniach książkę *Die Riesengebirgsgemeinde Pommerndorf mit ihren Ortsteilen* (2000), o historii osadnictwa i codziennym życiu ludzi zamieszkujących Strážné a także wyżej położone osady, wydaną przez wydawnictwo ziomkowskie w Marktberdorfie. Oprócz tego opublikował także *Stolze Erinnerungen 2* (2000) czyli przegląd dotyczący osiągnięć sportowych młodzieży niemieckiej w Czechach, w latach 1939–1944.

F

Fanta Josef, *1931. Leśnik i ekolog, pracownik Administracji KRNAP w latach 1963–1971. Był inicjatorem stworzenia specjalistycznego zbioru prac *Opera Corcontica* (1 wydanie 1964), wydawany

przez Administrację KRNAP do dziś. W 1969 roku, wraz z zespołem autorów wydał obszerne opracowanie *Příroda Krkonošského národního parku* (1969) (Przyroda Karkonoskiego Parku Narodowego). Po roku 1989, po powrocie z politycznej emigracji w Holandii położył duże zasługi podczas działań związanych z rewitalizacją karkonoskich lasów, zniszczonych przez zanieczyszczenia przemysłowe. Poza konsultacjami z zakresu gospodarki leśnej w Karkonoszach poświęcił się również badaniu wpływu osadnictwa na rozwój lasu. Ciekawe wyniki analiz pyłu, świadczące o obecności osadników w Karkonoszach już w czasach prehistorycznych, zostały opublikowane w artykule pt. *Vliv člověka na vývoj lesa na Černé hoře v Krkonoších v pozdním holocenu* (Wpływ człowieka na rozwój lasu w Černé hoře w Karkonoszach epoce późnego holocenu) ze współautorami, w periodyku *Archeologické rozhledy* 2000.

Fink Wolfgang, *1928. Urodzony w Vrchlabí, wysiedlony w 1945 roku. Jest autorem geograficznej monografii *Heimat Hohenelbe; Geschichte und Geschichten* (2007), poświęconej historii Vrchlabí, okresu jego międzywojennej świetności oraz skutków II Wojny Światowej, widzianych oczami ucznia liceum. Do osoby Karla Schneidera, profesora liceum w Vrchlabí i do 1945 roku również dyrektora Muzeum Karkonoszy w Vrchlabí, powraca w książce *Wie ein Wind vom Riesengebirge: Professor Karl Schneider und Hohenelbe* (2003). W książce tej opisana została historia życia Karla Schneidera, szczególnie po jego odejściu z Vrchlabí, zamieszczona wraz ze wspomnieniami innych osób żyjących

w tamtych czasach i starymi fotografiami. Książka zawiera również spis dzieł K. Schneidera. Ponadto Fink współuczestniczył w opracowaniu opartej na wspomnieniach publikacji *100 Jahre Gymnasium Hohenelbe/Vrchlabí* (2010), opublikowanej z okazji stulecia liceum w Vrchlabí.

Fišera Zdeněk, *1954. Historyk-amator, specjalizujący się w okresie średniowiecza, założyciel Klubu Przyjaciół Historii Transsaltum (1988) w Jilemnici. Wyniki swoich badań dotyczących warowni i innych średniowiecznych budowli i punktów obronnych w Czechach opublikował w wielu książkach – *Encyklopedie městských věží v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* (2006) (Encyklopedia miejskich wież w Czechach, na Morawach i na Śląsku), *Encyklopedie městských bran v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* (2007) (Encyklopedia bram miejskich w Czechach, na Morawach i na Śląsku). Artykuły z jego odkryciami dokonanymi w Karkonoszach znajdują się w zbiorze prac Transsaltum, publikowanym w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory, Hlásce* itd.

Flégl Emil, 1902–1977. Kolarz, pracownik instytucji zajmujących się geografią, kierownik Muzeum Karkonoszy w Vrchlabí w latach 50 i 60 ubiegłego wieku. Był bardzo zaangażowany politycznie, co dosyć często przejawia się w jego twórczości oraz doborze tematów. Publikował w periodykach regionalnych, w szczególności w *Horských pramenech* i w *Besedě*. Zakres tematów poruszanych w artykułach jego autorstwa jest bardzo szeroki, tak samo jak stopień ich wartości. Znajdziemy tu więc zarówno

tematykę naukowo-społeczną, jak i geograficzną i przyrodniczą. Do prac cytowanych do dziś należy na przykład tekst poświęcony początkom narciarstwa w Karkonoszach, czy notatka dotycząca historii występowania na karkonoskich grzbietach mornela, rzadkiego gościa z dalekiej północy. Ponadto napisał też niewielkie opracowanie *Průvodce Vrchlabím* (1946) (Przewodnik po Vrchlabí).

Flousek Jiří, *1957. Przyrodnik i zoolog, długoletni pracownik Administracji KRNP. Jego praca naukowa polega przede wszystkim na długookresowym badaniu społeczności ptaków i małych ssaków w zmieniających się warunkach karkonoskiego ekosystemu. Wyniki badań publikuje w specjalistycznych zbiorach prac i czasopiśmie. Podsumowaniem zdobytej wiedzy i obserwacji dotyczących występowania różnych gatunków ptaków po czeskiej i polskiej stronie Karkonoszy jest opracowany wraz ze współautorką, Boženą Gramsz, obszerny *Atlas hnízdního rozšíření ptáků Krkonoš* (1999) (Atlas ptaków lęgowych w Karkonoszach). Praca nawiązująca do powyższej publikacji i zawierająca dane porównawcze z ostatniego ćwierćwiecza została opublikowana w roku 2015. Jiří Flousek jest również jednym z redaktorów obszernej monografii o Karkonoszach pt. *Krkonoše* (2007). Ponadto brał udział w napisaniu opracowania *Atlas krkonošské fauny* (2011) (Atlas fauny Karkonoszy).

Fühmann Franz, 1922–1984. Pochodził z Rokytnice nad Jizerou, po wysiedleniu zamieszkał w ówczesnej NRD. Pisarz, bajarz i poeta, autor książek dla młodzieży. W jego częściowo autobiograficznych

książkach można przeczytać o życiowym rozczarowaniu Niemców sudeckich, których źródłem okazała się nazistowska machina propagandowa oraz o smutnych doświadczeniach zdobytych na froncie. Niektóre z książek o wydźwięku antywojennym przetłumaczono na język czeki na przykład *Pohraniční stanice* (1961) (Przygraniczna stacja), *Žluté auto* (1964) (Żółty samochód), *Žonglér v kině* (1974) (Żongler w kinie).

G

Gall Herbert, *1938. Pochodzący ze Swobody nad Úpou, rodzina wysiedlona w 1945 roku. Historia dziadków i rodziców w ich karkonoskiej ojczyźnie oraz powojenna korespondencja aż do rodzinnego spotkania z ojcem opublikowana została w opartej na wspomnieniach książce *Vertreibung Neuanfang 1935–1952: Geschichte und Korrespondenz unserer Familie* (2012).

Gerstner Miloš, 1915–2006. Profesor licealny, znawca folkloru, literat i wielki patriota. Dzieciństwo spędził w Benecku, gdzie w domostwie swoich dziadków znakomicie poznał narzeczce i życie tutejszych tkaczy. Swoją twórczość literacką zapoczątkował napisaniem obszernej powieści na motywach historycznych zatytułowanej *Obrázky z dějin Vrchlabí* (1947–1949) (Migawki z dziejów Vrchlabí), publikowanej w odcinkach w czasopiśmie *Horské prameny*. W latach 50 ubiegłego wieku, dla zespołu folklorystycznego Šír stworzył poświęcone kulturze ludowej dzieło *Krkonošská veselice*

aneb v Křížlicích u muziky (Karkonoskie wesele, czyli na tańcach w Klich). Doświadczenia zdobyte w amatorskim teatrze wykorzystał w swojej sztuce teatralnej *Ďábelské klíče* (1959) (Diabelskie klucze), która w 1997 roku doczekała się nawet adaptacji telewizyjnej. Po prowadzonych w latach 70 lustracjach partyjnych mógł pracować już wyłącznie jako pedagog w szkole przy Domu Specjalnej Troski w Vrchlabí. Dla jego wychowanków napisał sztukę *Velký motiv* (Wielki motyw), której tekst w 1971 roku zdobył pierwszą nagrodę na ogólnopolskim konkursie Šrámkův Písek. W późniejszym okresie Miloš Gerstner zmuszony był całkowicie porzucić pracę w szkole, został zatrudniony na posadzie stróża oraz objęty zakazem publikacji. W latach 1980–84 udało się go jednak zatrudnić do prac terenowych w Muzeum Karkonoszy. Zapisy jego rozmów z mieszkańcami pamiętającymi dawne czasy są do dziś niewyeksplorowanym do dziś źródłem wiedzy dotyczącej miejscowego folkloru i etnografii. W tamtym okresie już regularnie pojawiają się jego specjalistyczne i popularno-naukowe opracowania na temat kultury ludowej, folkloru, językoznawstwa, historii oraz historii literatury regionu, publikowane przede wszystkim w czasopiśmie *Krkonoše* a później również w ukazującym się w Benecku miejscowym periodyku *Posel zpod Žalého*, w dziennikach i zbiorach prac. W swoich książkach często powracał do świata swojego dzieciństwa, na przykład w opartym na wspomnieniach opowiadaniu *Cesty po kousku nebe: netradiční průvodce po Benecku s vyprávěním o liddech* (1992) (Podróże po kawałku nieba: niecodzienny przewodnik po Benecku, wraz z opowiadaniem o ludziach),

w bajkach *Vánoční snění* (1999) (Gwiazdkowe sny) czy karkonoskim zbiorze porad *Hory dávají chléb* (1999) (Góry dają chleb).

H

Haenke Tadeáš, 1761–1817. Czeski botanik, kartograf i znany podróżnik. W 1786 roku, w wieku 25 lat został zaproszony do wzięcia udziału w organizowanej przez Królewską Czeską Wspólnotę Naukową ekspedycji w Karkonosze (wraz z Františkem Josefem Gerstnerem, Tobiášem Gruberem i Johannem Jirasekem). W 1791 roku opublikowane zostało szczegółowe sprawozdanie z tej ekspedycji, zatytułowane *Beobachtungen auf Reisen nach dem Reisengebirge*, w którym Jirasek opisuje panujące na pogórzcu warunki geomorfologiczne, Haenke swoje obserwacje botaniczne (w ciągu jednego dnia dwukrotnie przeszedł Obří důl) zaś fizyk Gerstner przedstawia dane uzyskane w wyniku pomiarów współrzędnych geograficznych i wysokości nad poziomem morza miejscowych szczytów, włącznie ze Śnieżką, przeprowadzonych przy wykorzystaniu prostych urządzeń wraz z geografem Gruberem. To pierwsze duże studium przyrody Karkonoszy stała się inspiracją do dalszego poznawania gór.

Hájková Olga, *1979. Archeolog, pracuje w Muzeum Karkonoszy przy Administracji KRNAP w Vrchlabí (jego dyrektor w latach 2009–13). Zajmowała się badaniami archeologicznymi osadnictwa w Karkonoszach w epoce nowożytniej

(praca dyplomowa z roku 2002). Jest jednym z redaktorów obszernej monografii o Karkonoszach *Krkonoše* (2007).

Haller-Dommermuth Helga, *1930. Pochodzi z Volského Dolu, wysiedlona po 1945 roku. Wraz ze swoimi rodakami napisała *Die alte Heimat Hackelsdorf und Ochsengraben an der oberen hohen Elbe* (2006), książkę o historii, osadnictwie i życiu codziennym mieszkańców dwóch osad górskich położonych w dolinie Łaby: Volského Dolu i Herlíkovic.

Hampel Bernard, 1871–1934. Kronikarz i kapelmistrz ze Svobody nad Úpou. Oprócz kroniki jest również autorem *Auszüge aus der Geschichte der Stadt Freiheit* (1928), niewielkiego dziełka o historii miasta, zawierającego opisy budowli których od dawna już tam nie ma, takich jak zakład foluszniczy czy młyn.

Hásek Prokop, *1901. Sekretarz notarialny i bazarz ludowy. W adaptacji Jaromíra Jecha opublikowano znakomity zbiór jego humorystycznych historii, zatytułowany *Floriánovy úsměvy* (1982) (Uśmiechy Floriana).

Havel Jiří, *1931. Znany fotograf Karkonoszy. W książce *O mém objevování světa hor* (1995) (Jak odkrywałem świat gór), czyli jego wspomnieniach z dzieciństwa spędzonego w Horní Branné ujrzymy nie tylko obraz życia w małej wiosce usytuowanej u stóp gór, pod koniec lat 30 ubiegłego wieku, ale poznamy też początki fotografowania tej części Karkonoszy.

Havlíček Jaroslav, 1896–1943. Ceniony autor powieści psychologicznych. Swoją rodzinną Jilemnicę rozświetlił w powieści

Petrolejové lampy (Lampy naftowe) (opublikowanej w 1935 roku pt. *Vyprahlé touhy* (Jałowe pragnienia). Obraz małego miasteczka z przełomu XIX i XX wieku, wraz z wszystkimi panującymi w nim krępującymi nawykami i ukrytymi pragnieniami, które poznajemy za pośrednictwem historii Štěpy, do dziś uchodzi za symbol jednego z etapów rozwoju społecznego, przede wszystkim dzięki znakomitej adaptacji filmowej. W tym samym środowisku rozgrywa się również akcje powieści *Neviditelný* (1937) (Niewidzialny) i *Helimadoe* (1940).

Hayn Hugo, 1843–1923. Wrocławski bibliograf, zaproszony do Vrchlabí, by opracował jednolity katalog systematycznie uzupełnianego zbioru literatury regionalnej, przechowywanego w muzeum Wspólnoty Karkonoskiej w Vrchlabí. *Publikacja Verzeichnis der Bücher, welche in der Bibliothek des Oesterreichischen Riesengebirgs-Vereines vorhanden sind* (1906) zawiera 826 szczegółowo opracowanych pozycji i stanowi cenną informację na temat książek wchodzących w skład pierwotnego księgozbioru.

Hoffmanová Klára, *1963. Weterynarz z Velkých Hamrů. Historie ze swojej praktyki opisała w książce *Kozí doktorka* (2003) (Kozia doktor). Oprócz tego jest także autorką znanych opowiadań, spisanych w książce *Krakonošoviny* (1995), których akcja toczy się w najdalej na zachód wysuniętym cyplu Karkonoszy (Vysocko, Harrachov, ale i Tanvald a Železný Brod) zaś ich bohaterem jest postać legendarnego pana gór. Karkonosze wraz z ich mieszkańcami pojawiają się również w jej drugiej książce *Vrdlouhání* (1997) o słynnym lekarzu

Knittlu pochodzącym z Izerskich. Obie książki napisane są w narzeczu pogranicza Karkonoszy i Gór Izerskich, na którym ich autorka spędziła całe swoje życie i gdzie uważnie przysłuchiwała się opowiadaniom miejscowych mieszkańców.

Hofmanová Antonie, 1923–2009. Katechetka, nie rzucająca się w oczy mieszkanka Zvědavé uličky w Jilemnici, katolicka dysydentka, więziona przez komunistyczne władze za swoje poglądy polityczne. Tworzyła poezję i prozę, odzwierciedlające jej doznania religijne i doświadczenia zdobyte podczas spotkań z otaczającymi ją ludźmi. Jej napisana pod pseudonimem Jana Zdislavinská autobiografia zatytułowana *Bud'te prostí jako holubice: vyprávění katolické aktivistky o svém věznění v padesátých letech* (1991) (Bądźcie prości jak gołębice: opowieść aktywistki katolickiej o jej przeżyciach podczas pobytu w więzieniach w latach pięćdziesiątych), jest szczerą opowieścią o życiu religijnej rodziny w Horní Branné i o jej prześladowaniu przez ówczesne władze.

Holub Ota, 1930–1992. Zawodowy żołnierz, pisarz i publicysta, zajmujący się historią wojskowości a przede wszystkim czechosłowackimi umocnieniami na terenach przygranicznych. Do jego wielkich zasług należy popularyzacja tych obiektów. Temat Karkonoszy pojawia się w napisanych przez niego książkach *A věže mlčí...* (1973) (A wieże milczą), *Zrazené pevnosti* (1982) (Zdradzone twierdze), *Pět minut před půlnocí* (1977) (Na pięć minut przed północą), *Stůj! Finanční stráž* (1987) (Stać! Policja skarbową), *Trutnovští hraničáři 1920–1938* (1995) (Pogranicznicy z Trutnova).

Horáček Jaromír, 1900–1976. Pedagog, beletrysta, kronikarz Jilemnice i historyk regionu. Zbierał i spisywał miejscowe historie, które w lokalnym narzeczu spisywał w książkach *Kerkonošský muderlanti* (1958) i *Nic kalýho zpod Žalýho* (1963). Niektóre z nich można znaleźć również w zbiorze *Muderlanti zpod Žalýho* (1966). Reszta historii opublikowana została w formie powieści o zachodnich Karkonoszach pt. *Hadí štěstí* (1999) (Wężowe szczęście). Ponadto napisał także cenioną przez badaczy pracę *Jilemnicko: světová válka – převrat* (1938) (Jilemnice i okolice: wojna światowa-przewrót) o okręgu administracyjnym Jilemnice, poświęconą przede wszystkim okresowi I Wojny Światowej, włącznie z rozdziałami dotyczącymi miejscowych członków legionów czeskich (1938).

Horáček Jaromír mł., 1924–2007. Profesor licealny, teatrolog, autor słynnych Kolorowych śród w Turnově, cyklu kulturalnego poświęconego regionalnym osobistościom i nie tylko. Wiersze poświęcone młodości spędzonej w liceum w Jilemnici ukazały się w tomiku *Hledání krásy* (2000) (Poszukiwanie piękności), wydanego po raz drugi pod tytułem *Stopy v písku* (2005) (Ślady na piasku).

Horák Josef, 1883–1968. Nauczyciel, założyciel i kierownik Stowarzyszenia Śpiewaków Karkonoskich Nauczycieli, regionalny etnograf-amator. Napisane przez niego *Krkonošské koledy* (1939) (Karkonoskie kolędy), zbiór 136 ludowych kolęd, do dzisiaj wykorzystywany jest przez zespoły muzyki ludowej. Oprócz tego wydane zostało również jego opowiadanie *Vánoční povídaní o koledách z Podkrkonoší* (1945)

(Bożonarodzeniowe opowieści o kolędach z Podkarkonosza), o zwyczajach w okresie przed Bożym Narodzeniem oraz ujmujący zbiór tekstów prac pisemnych uczniów szkoły publicznej w Jablonci nad Jizerou *Občanská výchova* (1924) (Wychowanie obywatelskie), w których pobrzmiwają echa trudnych powojennych lat przeżytych w ubóstwie.

Hoser Josef Karl Eduard, 1770–1848. Pochodzący z Pragi lekarz, przyrodnik, etnograf i mecenas sztuki. Wiele podróżował i często powracał w Karkonosze, które poznał również ze śląskiej strony. Stworzył szczegółową monografię zatytułowaną *Das Riesengebirge in einer statistisch-topographischen und pittoresken Uebersicht* (1804), poświęconą tutejszym warunkom przyrodniczym, siedzibom ludzkim i życiu miejscowych mieszkańców, w której opisał również ich codzienne posiłki, ubiór i zwyczaje. Jego praca zawiera też grafikę przedstawiającą karkonoskie wesele, będącą jednym z pierwszych rysunków na których można przyjrzeć się ubiorowi ówczesnych miejscowych górali. Zakończenie książki zawiera rady dla osób podróżujących w Karkonosze. Dzieło doczekało się kilku wydań i jest naszą pierwszą geograficzną regionalną monografią. Kolejnym poświęconym Karkonoszom dziełem Hosera jest książka o mieszkańcach gór, zatytułowana *Das Riesengebirge und seine Bewohner* (1841). Niektóre z jej rozdziałów zostały opublikowane już wcześniej, w postaci samodzielnych opracowań.

Hubačiková Slávka, *1936. Bajarka ludowa i aktorka z Vysokého nad Jizerou. Historię swojego życia spisała w niewielkiej książeczce *Kale i kyseló* (2007),

zawierającej ponadto najpopularniejsze opowiadania i wiersze własnego autorstwa. Książka została opublikowana wraz z płytą CD, dzięki której można też posłuchać opowiadań nagranych w miejscowym narzeczu.

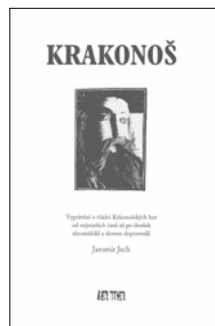
Hüttel Simon, 1530–1601. Pochodzący z Trutnova mieszczanin i kronikarz. Jego kronika jest nawet obecnie cennym źródłem informacji nie tylko o mieście Trutnov, ale i o osadnictwie w Karkonoszach. Dzieło doczekało się nowocześniejszej interpretacji autorstwa I. Schlesingera, opublikowanej w Pradze w 1881 roku pod nazwą *Simon Hüttels Chronik der Stadt Trautenau*. Obecnie trwają prace końcowe nad jej czeskim tłumaczeniem, przygotowywanym na podstawie oryginalnego rękopisu.

Janalík František, 1938–2007. Długoletni pracownik czasopisma *Krkonoše* (w latach 1970–94 jego redaktor naczelny). Publikował tam przede wszystkim artykuły poświęcone faunie i humorystyczne opowiadania opisujące środowisko gór i tamtejszych myśliwych, często ozdobione ilustracjami Jiřího Wintra-Neprazy. Zbiory opowiadań ukazywały się też w formie książkowej: *Když Krakonoš nekouká* (1981) (Kiedy Liczyrzepa nie patrzy), *Jak jsem lezl Krakonošovi do zeli* (1997) (Jak wchodziłem Liczyrzepie w szkodę), *Milenci zvěrokruhu* (1998) (Kochankowie zodiaku), *Když lovce miluje Diana* (2002) (Gdy Diana kocha łowcę), *Rozmarná zelená krev* (2003)

(kapryśna zielona krew), *Hříšníci hor krkonošských* (2004) (Grzesznicy gór karkonoskich), *Kvítko z čertovy zahrádky* (2005) (Kwiatki z czarciego ogródka), *Krkonošské koření* (2006) (karkonoskie przyprawy) i *Krkonošské poudačky* (2007) (Karkonoskie opowiadania). Współpracował podczas tworzenia kilku książek kucharskich.

Jech Jaromír, 1918–1992. Folklorysta, autor zajmujący się szeroko pojmowaną prozą ludową. Praca zawodowa zaprowadziła go w Karkonosze, gdzie w Pasekách nad Jizerou kupił chatę, w której wcześniej mieszkał ludowy skrzypek (gęślarz) i bajarz Věnceslav Metelka. To osobliwe, pośrednie spotkanie obu twórców doprowadziło do wydania zebranych zapisków Metelky, pod nazwą *Ze života zapadlého vlastence* (1977) (Z życia patrioty na odludziu). Jaromír Jech opracował je na podstawie przechowywanej w muzeum spuścizny literackiej. Na podstawie kolejnych zapisków i korespondencji V. Metelky, znalezionych przez Jecha na strychu domostwa, w 1983 roku powstała książka *Kde na jabloních harmoniky rostou*. (Gdzie na jabloniach harmoniki rosną). Ze wspomnieniami żyjących w Pasekách mieszkańców pamiętających dawne czasy związana

Ebert's
Gedichte

Rübezahn

jest także niewielka książka *Zapadlí vlastenci vypravují* (1977) (Opowieści patriotów na odludziu). Badania twórczości w języku ludowym skierowały Jecha ku karkonoskim bajkom, zebranim w książce *Z Krakonošovy mošny* (1982) (Z sakiewki Liczyrzepy). Do najbardziej znanych publikacji Jecha o tematyce karkonoskiej należy obszerne opracowanie *Krakonoš: vyprávění o vládci Krkonošských hor od nejstarších časů až po dnešek* (2008) (Liczyrzepa: opowiadania o władcy Karkonoszy, od najdawniejszych czasów do dziś).

Jeník Jan, *1929. Inżynier leśnictwa i geobotanik, profesor akademicki. W Karkonoszach pracuje od początku lat 50 ubiegłego wieku, przekonując do poświęcenia się karkonoskiej tematyce wielu innych specjalistów. Jako pierwszy w kompleksowy sposób sformułował teorię systemów anemo – orograficznych, czyli powiązanie systemów przepływu mas powietrza, określonego ukształtowania terenu, dystrybucji opadów (przede wszystkim śniegu) i oddziaływania lawin ze związanym z tymi czynnikami rozmieszczeniem społeczności roślinnych oraz sposobem rozprzestrzeniania się gatunków roślin na karkonoskich górskich grzbietach (przyczyna bogactwa gatunków w karkonoskich „ogródkach“). Swoją tezę zamieścił w publikacji *Alpínská vegetace Krkonoš, Králického Sněžníku a Hrubého Jeseníku* (1961) (Roślinność alpejska Karkonoszy, Králického Sněžníku i Hrubého Jeseníku). W roku 1973 (*Opera Corcontica* nr 10) zdefiniował do tego czasu niejasne zaklasyfikowanie Karkonoszy do systemu klasyfikacji pogórzy. Przeprowadzając analizę porównawczą innych masywów górskich

średniej wysokości w Europie, Skandynawii i Ameryce Północnej opracował nową koncepcję obszarów bezleśnych na górskich grzbietach: był współtwórcą koncepcji karkonoskiej arktyczno-alpejskiej tundry, po raz pierwszy opublikowanej w zbiorze prac *Opera Corcontica* nr 32 (1995).

Jílek-Oberpfalcer František, 1890–1973. Ważny czeski językoznawca. Mimo że pochodził z południowych Czech i mieszkał w Pradze, do jego zainteresowań należał obszar Vysocka, ze względu na wciąż żywą na tych terenach miejscową gwarę i tradycje kulturowe. Swoje spostrzeżenia podsumował w fascynującej książce *Jak žili naši otcové* (1946) (Jak żyli nasi ojcowie), która po ponownym przeredagowaniu ukazała się pod tytułem *Ze života našich otců* (1960) (Z życia naszych ojców). W książce można znaleźć między innymi wybór wspomnień ludowych bazarzy, zamieszkujących Vysocko w XIX wieku.

Jirasek Franz Josef, *1878–1916. Wiejski nauczyciel w szkołach pod Zvičinou, autor cenionej po dziś dzień *Volks- und Heimatkunde des politischen Bezirkes Hoheinelbe und der deutschen Gemeinden der im Westen angrenzenden Gerichtsbezirke Neupaka und Starkenbach* (1907–1915), czyli geografii politycznej powiatu Vrchlábí i niemieckich osad w okręgach administracyjnych Nová Paka i Jilemnice. Ta obszerna publikacja, podobnie jak geografia J. Demutha jest dziełem, do którego powstania przyczynili się też inni specjaliści, jednak to do Jiraska należy największy wkład autorski i redakcyjny. Geografia zaczęła ukazywać się w Vrchlábí w 1906 roku,

w postaci periodyku publikowanego z inicjatywy wspólnoty Vrchlabska (Hohenelber-Arnauer Lehrerverein), zaś później również w postaci książkowej. Jej zawartość podzielona została na dwie części: ogólną, poświęconą topografii, warunkom przyrodniczym, pochodzeniu etnicznemu mieszkańców regionu oraz jego rozwojowi kulturalnemu i administracji państwowej. Druga część poświęcona jest poszczególnym okręgom administracyjnym (Vrchlabí, Hostinné, Nová Paka i Jilemnice) i leżącym na ich terenie miejscowościom. Warto w tym miejscu przypomnieć, że „Geografia” została opublikowana przy znaczącym wsparciu finansowym wyżej wymienionych miejscowości, lokalnych wspólnot i wielu miejscowych entuzjastów. Rok po wydaniu ostatniej części tego zadziwiającego dzieła jego ofiarny autor i redaktor poległ w okopach wojny światowej.

Jirásko František, *1933. Nauczyciel, historyk, turysta i wielki znawca czeskiej i śląskiej strony Karkonoszy. Od 1972 roku regularnie publikuje poświęcone Karkonoszom artykuły, w których koncentruje się na odrodzeniu narodowym, początkach turystyki w czesko-niemieckim środowisku Karkonoszy a przede wszystkim na swoim ulubionym temacie

– karkonoskich ewangelikach i ich walce o zachowanie własnej tożsamości na czesko-śląskim pograniczu (ponad 600 tekstów). Jako pierwszy przybliżył czytelnikom temat emigracji czeskich ewangelików i ich osadnictwa na Śląsku i w północnej części Karkonoszy, mających miejsce w XVIII wieku. Publikuje również w specjalistycznych regionalnych zbiorach prac. Jest współautorem książki o stosunkach czesko-polskich *Krkonoše – hradba i pojítko* (2010) (Karkonosze – mur obronny i wodopój) a także autorem i współautorem monografii poświęconych dwóm karkonoskim miejscowościom *Lánov* (2000) i *Prosečné v dějinách na horním Labi* (2014) (Prosečné w dziejach górnej Łaby). Napisał też zbiór opowiadań *Horská bída* (2013) (Górska bieda), w której wspomina lata spędzone z wędrowną kapelą grającą w schroniskach górskich w czasach rozkwitu wczasów pracowniczych.

K

Kaizl Ladislav, 1897–1957. Lekarz i geograf. Żył i pracował w Nové Pace, ale w jego pracach pojawia się też wiele informacji z terenów górskich, które odwiedzał wykonując swój zawód. Interesował się również botaniką a przede wszystkim dietą swoich pacjentów. W 1944 roku ukazała się jego *Lidová výživa* (Ludowa dieta), w której opisał na przykład przygotowywanie dań głównych z ziemniaków, wyposażenie ówczesnej kuchni czy potrawy przygotowywane z okazji

różnych świąt i uroczystości. Jego twórczość jest bardzo bogata, jest autorem kilkudziesięciu artykułów i opracowań.

Klimeš Pavel, *1959. Ekolog krajobrazu, historyk, skrupulatny zbieracz informacji, opowiadań i artefaktów, podróżnik, redaktor i animator przedsięwzięć ukierunkowanych na poszukiwanie historycznych korzeni regionu doliny Úpy. Pod nazwą Veselý výlet (Wesoła wycieczka) funkcjonują dwa centra informacyjne połączone z galeriami, gazeta o tej samej nazwie, kwatery dla turystów, organizowane są też akcje o charakterze jednorazowym, których wspólnym mianownikiem jest poznawanie Karkonoszy i ochrona ich dziedzictwa kulturowego. Pavel opisuje swoje spostrzeżenia w gazecie Veselý výlet, a także w publikacjach *Křížová cesta na Starou horu* (2002) (Droga krzyżowa na Starou horu), a także w opracowaniu stworzonym we współpracy z J. Loudou a J. Mejzrovou pt. *Typická architektura Krkonoš a Jizerských hor: Inspirační příručka pro stavebníky a projektanty* (2010) (Typowa architektura Karkonoszy i Gór Izerskich: Podręcznik z inspiracjami dla budowlanców i architektów). Prowadzi też wykłady i prelekcje o charakterze oświatowym. O jego głębokim zainteresowaniu zmianami kultury krajobrazu świadczy obszerna publikacja *Krajina Krkonoš v proměně staletí* (2007) (Zmieniający się w ciągu stulecia krajobraz Karkonoszy), w której komentuje zmiany w karkonoskim krajobrazie, porównując stare i wykonane niedawno fotografie tych samych miejsc.

Kober Oskar, 1898–1990. Urodzony w Vrchlabí, wysiedlony w 1953 roku. Napisał oparty na wspomnieniach szkic *Erinnerungen eines alten Hohenelber* (2009).

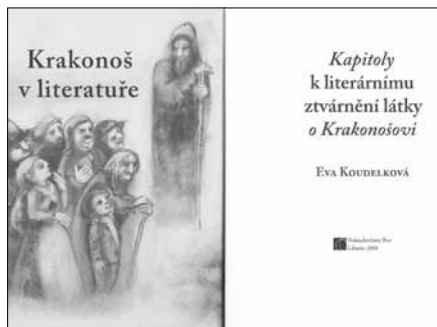
Kociánová Milena, *1951. Geobotanik, pracownica Administracji KRNP, zajmuje się długookresowymi zmianami krajobrazu Karkonoszy (tundra) oraz panującymi w górach warunkami śniegowymi. Publikuje artykuły specjalistyczne i popularno naukowe w licznych czasopismach i zbiorach prac. Nowe informacje na temat karkonoskich obszarów bezleśnych – karkonoskiej tundry arktyczno-alpejskiej po raz pierwszy przedstawiła wraz z L. Soukupovou, J. Jeníkem a J. Sekyrou w zbiorze prac *Opera Corcontica* nr 32. (1995), zaś szerokiemu kręgowi czytelników w przewodniku do szlaku edukacyjnego *Dědictví doby ledové* (2006) (Dziedzictwo epoki lodowcowej) oraz w serii artykułów publikowanych w czasopiśmie *Krkonoše* w latach 1997–1998.

Köstler Bärbel, *1935. Urodzona w Malé Úpě (jej ojciec był górnikiem w Kowarach), wysiedlona w 1946 roku. W oparciu na wspomnieniach książeczka *Kleinaupa (Malá Úpa) Das höchstgelegene Dorf Böhmens unter der Schneekoppe* (2001) bardzo szczegółowo opisuje historię miasta i osadnictwa oraz trudne a zarazem bardzo bogate życie społeczne mieszkańców tej górskiej miejscowości usytuowanej u podnóży Śnieżki. Szczególnie cenne są rozdziały zawierające informacje, które zabrali ze sobą pierwotni mieszkańcy tych terenów, takie jak sekrety produkcji góralskich serów, opis rozmieszczenia krzyży

i przydrożnych kapliczek czy opowieści o zabawach zimowych i szkole. Znajdziemy tu również wzmiankę o miejscowej osobliwości – malowanym drzewie genealogicznym, ukazującym pokrewieństwo rodzin w Malé Úpě. Historię istnienia tej górskiej enklawy kończy relacja z wydarzeń z 1945 roku, uzupełniona o przedstawienie dalszych losów niektórych z jej mieszkańców i opis ich obecnych powrotów do Malé Úpy.

Koudelková Eva, *1949. Pedagog akademicki, założycielka i właścicielka wydawnictwa Bor. Zajmuje się przede wszystkim opowiadaniem ludowymi czeskich i niemieckich mieszkańców okolic Liberce i Nachodu. Również ona nie pomija popularnego tematu władcy gór – Liczyrzepy. Współredagowała zbiór opowiadań *Čtení o Krakonošovi* (2002) (Czytanie o Liczyrzepie) oraz nowe wydanie książki autorstwa Kutinové i Kubátové *Krakonošův rok* (2005) (Rok Liczyrzepy). Jej książka *Krakonoš v literatuře: kapitoly k literárnímu ztvárnění látky o Krakonošovi* (2006) (Liczyrzepa w literaturze: rozdziały poświęcone opisom literackim Liczyrzepy) jest obszernym opracowaniem poświęconym wyobrażeniom postaci władcy gór w czeskiej, niemieckiej i polskiej

literaturze. Ponadto opublikowała również powieści poświęcone górnej lizerze *Co si lidé vyprávěli* (2014) (O czym ludzie opowiadali).

Krahulec František, *1952. Botanik, znawca historii czeskich badań botanicznych. Przez całe życie bada karkonoskie łąki i występujące w Karkonoszach gatunki jastrzębców. Wyniki badań publikuje w specjalistycznych zbiorach prac i czasopismach. W monote matycznym 33 numerze zbioru *Opera Corcon-tica* ukazała się praca na temat badań społeczności botanicznych w Karkonoszach, zatytułowana *Louky Krkonoš: rostlinná společenstva a jejich dynamika* (1996) (Łąki Karkonoszy: społeczności roślinne i ich dynamika), którą opracował wraz z zespołem współpracowników. Zawarta w niej wiedza umożliwiła zidentyfikowanie najcenniejszych i najbardziej reprezentatywnych gatunków karkonoskich roślin oraz określenie sposobów długofalowej opieki nad nimi.

Kramář Karel, 1860–1937. Czeski i czechosłowacki polityk pochodzący z Vysokého nad Jizerou, po 1918 roku pierwszy premier Czechosłowacji. Jego *Paměti* (1938) (Pamiętniki) są wyidealizowanym opisem niemal idyllicznego życia w jego rodzinnym miasteczku w drugiej połowie XIX wieku, gdzie Karel Kramář spędził również schyłek swego życia.

Kraus Max Joachim, *1927. Urodzony w Krausových Boudách, wysiedlony w 1945 roku. W 2000 roku opublikowana została jego obszerna monografia dotycząca historii i życia rodzin górali w Krausových Boudách, zatytułowana

Heimatort Krausebauden am Fusse der Elbequelle im Riesengebirge (2000), wydana przez wydawnictwo ziomkowskie w Marktoberdorfie.

Kubát Miroslav, 1922–2007. Fotograf i kolekcjoner fotografii, publikował w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory*. Jego *Album ze starých Krkonoš* (1982) (Album ze starych Karkonoszy) za pomocą starych fotografii i krótkich tekstów dokumentuje trudne życie prostych ludzi mieszkających w zachodnich Karkonoszach.

Kubátová Marie, 1922–2013. Pisarka, autorka opowiadań i bajek zainspirowanych karkonoskim folklorem. Za pośrednictwem transmitowanych w radiu i telewizji bajek, które weszły niemal do kultury masowej rozpropagowała i przybliżyła szerokiemu gronu odbiorców karkonoski dialekt. Chyba wszyscy znali wieczorynkę stworzoną na motywach książki *Jak Krakonoš s Trautenberkem vedli válku* (1983) (Jak Liczyrzepa wojował z Trautenberkem). Jej matka, Amálie Kutinová, radziła jej: „Kiedy cię coś strasznie gniecie, wrzuć to do bajki.” W ten sposób w opowiadaniach i nowelach Marie Kubátové uważny obserwator dostrzeże też rozmaite życiowe zakręty autorki. Znajdziemy tu więc odczucia

młodej, pochodzącej z Pragi kobiety, która nagle pojawia się w Karkonoszach i spotyka tu rodzinę swojego męża, prowadzącą z jej punktu widzenia odmienne, ale fascynujące życie ludzi gór, opisane w książkach *Daremný poudačky* (1956) i *Matka kopce* (1980). W dziele *Matějkov* (1956) komentuje początki okresu wczasów pracownicznych. Przeczytamy też o jej doświadczeniach zdobytych podczas pracy w miejscowych aptekach, w książkach *Lékárna U tři koček* (1977) (Apteka u trzech kotów), *Třikrát denně kapku rosy* (1979) (Trzy razy dziennie kroplę rosy) i *Recept na štěstí* (1981) (Przepis na szczęście), zaś w książce *Novinářská patálie* (1961) (Utrapienie dziennikarza) poznamy perypetie towarzyskie z początków jej pracy twórczej. Miłość do Karkonoszy i coraz głębsza wiedza na ich temat (w rygorystycznej pracy *Krkonošští destilátoři* (1979) (Karkonoscy destylatorzy) porównywała receptury karkonoskich zielarzy z XVII i XVIII wieku) skłania ją do opisywania piękna przyrody Karkonoskiego parku narodowego w książce *Rozhovor s kamenem* (1983) (Rozmowa z kamieniem); przekształconej później w dwuczęściową powieść *Balada o Sněžce*, 1992) (Ballada o Śnieżce). W swobodnej trylogii o losach kobiet *Zpověď ježibaby* (1995) (Spowiedź baby jagi) przypominała też postać karkonoskiej botanik Josefiny Kablíkové z Vrchlabí. Do losów kobiet powraca jeszcze kilkakrotnie, na przykład w opowiadaniu *Jak se tančí mezi vejci* (1997) (Jak się tańczy między jajkami), poświęconemu życiu swojej przyjaciółki, tancerki Jarmily Radechovské, przybyłej z Ameryki do Vrchlabí. Echa zmian społecznych

1870

Dr. A. Garcke
FLORA VON
Nord & Mittel
Deutschland

FLORA
SILESIA
TOM II
L

FLO
SIL

po 1989 roku pobrzmiwają w luźnej kontynuacji trylogii aptecznej *Lesk a bída podnikání* (1996) (Blaski i cienie biznesu). Uczucia babci i damy, do której nieuchronnie zbliża się starość znajdziemy w książkach *Jak překročit Rubikon* (1986) (Jak przekroczyć Rubikon),

Sladký strašidlo (2001) (Słodki duch), *Sny pod kloboukem* (2002) (Sny pod kapeluszem), *Kouzlo rodinného stolu* (2003) (Czar rodzinnego stołu), *Jak roztaňcovat babičky* (2004) (Jak roztańczyć babcię), *Arcibáby aneb živote, já nechci, abys byl vošklivej!* (2005) (Arcybaby albo: życie, ja nie chcę żebyś było brzydkie!), *Arcidědkové* (2006) (Arcydziadkowie). Jest autorką kilkadziesiątu bajek dla dzieci, zachwycającą nieporównywalnym stylem. Brzmiał w nim zwroty, kwieciste opisy i porównania z czasów, w których ludzie mieli jeszcze czas by wspólnie usiąść przy stole, czego doświadczyła sama Marie Kubátová podczas swoich podróży do wielkich karkonoskich bazarzy.

Kubín Josef Štefan, 1864–1965. Profesor licealny, prozaik, bazarz, sławny zbieracz opowiadań ludowych. Zbierając je w okolicach swojego rodzinnego

Jiczyna spotykał się również z bazarzami z Karkonoszy i notował też ich opowiadania, wydane w zbiorze zatytułowanym *Lidové povídky z českého Podkrkonoší* (1922, 1927) (Opowiadania ludowe z czeskiego Podkarkonosza).

Kutinová Amálie, 1898–1965. Folklorystka i beletrystka. Mimo że pochodziła z Moraw i przez całe życie posługiwała się morawskim dialektem, w świadomości czytelników zapisała się przede wszystkim jako znana zbieraczka piosenek ludowych i opowiadań z Karkonoszy. Stopniowo publikowane były jej *Krkonošské pohádky* (1957) (Bajki karkonoskie), *Pobejtky z kamny a na sluníčku* (1965) (Wizyty za piecem i na słoneczku), opowiadania o spotkaniach z karkonoskimi muzykantami i ich opowieściami *Muzikantské řemeslo* (1965) (Muzykanckie rzemiosło) a także opowiadania o tematyce łowieckiej *Vo hajnejch a pytlákách* (1960) (O gajowych i kłusownikach). Wspólnie ze swoją córką, Marií Kubátovou napisała też kilka książek dla dzieci; kilku wydań doczekał się na przykład *Krkonošův rok* (1958) (Rok Liczyrzepy) – cykl ludowych opowiadań, porzekadeł i piosenek związanych z porami roku a także *Krkonošovský špalíček* (1964) (Bajki Liczyrzepy) o podobnej tematyce.

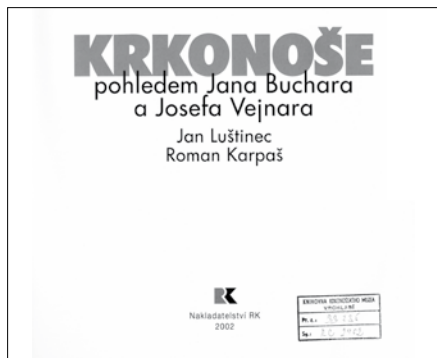
Lokvenec Theodor, 1926–2013. Leśnik, wielki znawca historii Karkonoszy w jej najszerszym pojęciu. Po ojcu, urzędnikowi górniczemu i kolekcjonerze

minerałów i skamieniałości, odziedziczył pasją przyrodniczą i kolekcjonerską. Lokvenc pracował w Instytucie Badawczym Gospodarki Leśnej i Łowiectwa w Opočné (od r. 1951), jednak prace badawcze zaprowadziły go aż w Karkonosze. Pracując jako leśniczy zawsze starał się zdobyć jak najszersze, interdyscyplinarne informacje na temat danego zagadnienia, zaś wyniki swoich badań potrafił publikować w przystępnej formie. Jego książka *Toulky krkonošskou minulostí* (1978) (Wędrówki po karkonoskiej przeszłości) są niezastąpionym do dziś źródłem informacji na temat czynników mających wpływ na osadnictwo w Karkonoszach i życie miejscowych górali. Nieco wcześniej wydano też skromniejszą publikację na ten temat, zatytułowaną *Krkonošské hřebeny* (1960) (Karkonoskie grzbiety). Wiele czasu poświęcił regeneracji roślinności rosnącej nad górną granicą lasu, gdzie przez setki lat stosowano intensywny wyręb, którego celem było umożliwienie gospodarczego wykorzystania górskich grzbietów. Na wyżej wymieniony temat opublikował opracowanie *Zalesňování Krkonoš* (1992) (Zalesianie Karkonoszy) oraz wiele artykułów w czasopismach fachowych. Jego kolejną życiową pasją było właśnie wspomniane już zagospodarowywanie górskich grzbietów i również w tej dziedzinie jest autorem wielu interesujących odkryć i spostrzeżeń. (*Budní hospodářství Labské louky, Servituty*). (Zagospodarowanie Labské louky, Serwituty). Opublikował szereg artykułów w regionalnych zbiorach prac i należał do czołowych autorów czasopisma *Krkonoše – Jizerské hory*, gdzie do dzisiaj jest często cytowanym i szanowanym autorem, pomimo że jego postawa i poglądy

niejednokrotnie stały w sprzeczności z poglądami innych fachowców zajmujących się zalesianiem Karkonoszy. Oprócz tego w swych publikacjach do końca życia pozostał wierny swemu rodzinnemu Svatoňovicku.

Louda Jiří, *1977. Historyk z Muzeum Karkonoszy przy Administracji KRNP w Vrchlabí. Interesuje się przede wszystkim ludowymi budowlami i architekturą, o czym świadczą książki *Lidová architektura Krkonoš* (2006) (Architektura ludowa Karkonoszy), *Vrchlabí* (2006) i *Špindlerův Mlýn* (2007), napisane wspólnie z Blankou Zázvorkovou, w edycji Zmizelé Čechy. Ponadto bada też dzieje wspólnoty ewangelickiej z okolic Vrchlabí.

Luštinec Jan, *1953. Historyk, pedagog, od 1978 roku dyrektor Muzeum Karkonoszy w Jilemnici. Wielki znawca i popularyzator historii zachodnich Karkonoszy, dziejów czeskiego narciarstwa i dzieł malarza Františka Kavána. Jest autorem fachowych i popularnonaukowych artykułów i felietonów publikowanych w regionalnych zbiorach prac oraz książek na temat przeszłości okolic Jilemnice – *Jilemnice. Historická zastavení* (2000) (Jilemnice. Przystanki historii), *Jilemnice* (2007, edycja Zmizelé Čechy) oraz książkowych wspomnień o znaczących osobistościach pochodzących z Jilemnice (Jáchym Metelka, hrabě Jan Harrach, František Kaván). Jest też autorem komentarzy w książce *Krkonoše pohledem Jana Buchara a Josefa Vejnarů* (2002) (Karkonosze w oczach Jana Buchara i Josefa Vejnarů), gdzie opisuje przedstawiające Karkonosze kolorowane slajdy

autorstwa pochodzącego z Jilemnice lekarza i fotografa Josefa Vejnara oraz propagatora Karkonoszy Jana Buchara, które kiedyś wykorzystywane były podczas wykładów edukacyjnych.

Lessenthin Berthold, †1919. Pochodzący ze Śląska autor, który w książce *Riesengebirge im Winter* (1901) jako pierwszy szczegółowo uchwycił życie w zimowych Karkonoszach, jazdy na saniach, ale i na przykład wizytę w hodowli pstrągów niedaleko Harrachova.

M

Mach Daniel, *1953. Z początku pracował w branży górniczej, jeden ze założycieli obecnego miejskiego muzeum w Żacléři i w latach 1999–2013 również jego pierwszy dyrektor. Autor krótkich artykułów o muzeum i Żacléřské kotlinie, publikowanych w regionalnych zbiorach prac. Ponadto opracował też publikację *Žacléřsko očima umělců* (2014) (Okolice Žacléře w oczach artystów), napisaną w formie opowiadań o artystach

po czeskiej i śląskiej stronie gór oraz ich artystycznych wyobrażeniach zmieniających się w ciągu stuleci okolic Žacléře. Jest również współautorem zbioru dla szkół pt. *Historie Žacléřska* (2009), który napisał wraz z Evou Rennerovou.

Mazurski Krzysztof R., *1946. Publicysta, profesor akademicki, turysta, znawca Dolnego Śląska. Spośród jego licznych publikacji warto wymienić książkę *Historia turystyki sudeckiej* (2012), poświęconą historii turystyki w Sudetach, dzięki której czytelnik może porównać rozwój ruchu turystycznego po czeskiej i polskiej stronie Karkonoszy.

Metelka Věnceslav, 1807–1867. Nauczyciel, skrzypek (gęślarz) z Pasek nad Jizerou i jeden z największych karkonoskich gawędziarzy. Autor niezwykle życiowych notatek, stanowiących dla K. V. Raise inspirację podczas pisania książki o Pozdětíně – Pasekách nad Jizerou, wydanej później przez Jaromíra Jecha pod tytułem *Ze života zapadlého vlastence* (1977) (Z życia patrioty na odludziu). Metelka komentował bieżące wydarzenia, notował przysłówia, opowieści sąsiadów i opowiadania ludowe, sam również napisał kilka opowiadań. Dzięki stworzonej przez niego kopii przetrwała sztuka bożonarodzeniowa *Komedie o hvězdě* (Komedia o gwieździe). Jego korespondencja, notatki i zawarte w kalendarzach przemyslenia, będące reakcją autora na aktualne wydarzenia w codziennym życiu politycznym i kulturowym są po dziś dzień cytowane w literaturze regionalnej.

Migon Piotr, *1966. Polski geograf i geomorfolog, profesor akademicki. Ceniony na całym świecie fachowiec z dziedziny geomorfologii masywów granitowych, włącznie z granitami w Karkonoszach. Jeden z autorów *Encyclopedia of Geomorphology* (wyd. Routledge, London, New York). Wszechstronny badacz, którego liczne prace są publikowane w wielu czeskich (włącznie z *Opera Corcontica*), polskich (m.in. *Przyroda Sudetów*) i międzynarodowych czasopiśmie i zbiorach prac. Obok tematów ogólnych zajmuje się również regionalną geomorfologią Karkonoszy i Gór Izerskich, poruszając wiele zagadnień z tej dziedziny i prezentując je zarówno w formie fachowej jak i popularno-naukowych w publikacji *Karkonosze – skały i krajobraz* (2012).

Miles Petr, 1937–2010. Ornitolog, myrmekolog, jeden z pierwszych pracowników Administracji KRNAP (Muzeum Karkonoszy), człowiek, dla którego jego praca zawodowa była nie tylko powołaniem, ale i życiowym hobby. W zasadniczy sposób przyczynił się do poznania karkonoskich ptaków. W dysertacji *Ptactwo Krkonoš* (1975) (Ptactwo Karkonoszy) podsumował historyczną wiedzę w tej dziedzinie, którą uzupełnił wiedzą na temat obecnego stanu fauny ptasiej w Karkonoszach. Jako pierwszy potwierdził występowanie i gniazdowanie słowika podróżniczka, zaś w latach 70 koordynował udział Karkonoszy w międzynarodowej akcji obrączkowania ptaków Balt, dzięki której udało się zdobyć obszerne dane biometryczne na temat ptaków przelatujących nad górskimi grzbietami. Wyniki swoich badań publikował w zbiorach prac fachowych

(*Opera Corcontica*, *Prunella*) oraz w czasopiśmie *Krkonoše*. Równie doniosła jest jego działalność w dziedzinie myrmekologii, mapowanie i przenoszenie zagrożonych mrowisk leśnych mrówek. Dla członków kilku prowadzonych przez siebie kółek przyrodniczych był symbolem nieustępliwej dociekliwości w poznawaniu fauny Karkonoszy, wpajając im niesłabnące zainteresowanie ornitologią czy myrmekologią. Był założycielem i kierownikiem periodyku myrmekologicznego *Formica*, w którym publikował większość wyników regionalnych badań inwentaryzacyjnych, informacji o przeminach mrowisk oraz wiele bieżących obserwacji. Jego zapiski obejmujące pół wieku pracy w Karkonoszach przechowywane są w Muzeum Karkonoszy.

Müller Erhardt, 1908–1992. Lingwista. W okresie międzywojennym, dla publikowanego w Libercu periodyku specjalizującego się w lokalnych nazwach z Sudetów opracował miejscowe, a także nadane przez ludność napływową nazwy występujące w jego rodzinnym regionie (dorastał w Hartě u Vrchlabí), czyli powiecie Vrchlabí – *Die Ortsnamen des Bezirkes Hohenelbe* (1937) i powiecie Jilemnice *Die Ortsnamen des Bezirkes Starkenbach* (1939).

Müller Theodor Friedrich, *1951. Na podstawie zachowanych dokumentów oraz wspomnień osób pamiętających dawne czasy opracował obszerną książkę *Ortsbuch Hermannseifen: mit den Ortsteilen Johannesgunst, Leopold und Theresiental* (2008), o części dzisiejszej miejscowości Rudník. Znajdziemy w niej historię miejscowości, osadnictwa oraz prezentacje osób, które w istotny

sposób zapisały się w historii wsi, w której funkcjonowały dwie społeczności wyznaniowe z własnymi świątyniami. Książka została opublikowana przez wydawnictwo ziomkowskie z Marktoberdorfu.

N

Nováková Tamara, *1981. Historyk. W szczegółowej pracy poświęconej trzem dolinom w okolicy Albrechtic i Lysečina, skrupulatnie opisuje dzieje osadnictwa w pięciu niemieckich osadach leżących we wschodnich Karkonoszach. Dzieło nosi zaskakujący tytuł *Místo krávy psací stroj* (2009) (Zamiast krowy maszyna do pisania), ponieważ zawiera również rozdziały poświęcone zasiedlaniu tych terenów przez ludność czeską, po powojennym wysiedleniu rdzennych niemieckich mieszkańców, a także zmianom krajobrazu kulturowego (do domostw w wprowadzają się wyposażeni w maszyny do pisania członkowie Syndykatu Pisarzy Czeskich). Dzięki opowieściom T. Novákovéj czytelnik ma po raz pierwszy okazję do zdobycia w języku czeskim wiedzy o terenach zamieszkiwanych przez ludności niemiecką i poznać los mieszkających tu rodzin w 1945 roku.

O

Obenberger Jan, 1892–1964. Entomolog, profesor akademicki. Karkonosze odwiedzał już podczas studiów (1910) i w różnych porach roku, co doprowadziło

go również do wielu cennych odkryć entomologicznych, dokonanych na śniegu. Swoją wiedzę na temat fauny pogórza podsumował w obszernym dziele *Krkonoše a jejich zvířena* (1952) (Karkonosze i żyjące w nich zwierzęta).

P

Pacholík František Karel, 1883–1978. Ludowy bajarz i gawędziarz z Pasek nad Jizerou. Niektóre z jego opowiadań pojawiają się w książkach A. Kutinové i M. Kubátové. Inne historie, wspomnienia i opowiadania ludowe opublikowane zostały w książce *Poudačky a vhačky* (2011). To pełne humorystycznych opowiadań i znakomicie przedstawionych historii z życia miejscowych górali spisane zostało w lokalnej gwarze.

Partsch Joseph, 1851–1925. Śląski geograf, profesor akademicki. Jako pierwszy opisał zlodowacenie Karkonoszy oraz sporządził mapy zasięgu pokrywy lodowej. W pracy *Die Vergletscherung des Riesengebirges zur Eiszeit* (1894) wskazuje na występowanie na górskich grzbietach społeczności o cechach tundry peryglacialnej.

Patschowsky Wilhelm, 1856–1927. Śląski nauczyciel, jeden z założycieli Śląskiej Wspólnoty Karkonoskiej, w późniejszym okresie kustosz należącego do tej Wspólnoty muzeum w Jeleniej Górze, autor wielu miejscowych przewodników i prac o tematyce geograficznej publikowanych w prasie lokalnej. Jako nauczyciel działał we wsi niedaleko

Jahreslage
Schleffen's

2. Band.

Jahr
Schle

5.

Jahreslage
Schleffen's

Band.

wschodniego cypla Karkonoszy (obecnie część Lubawki). Napisał szczegółowy i aż dziesięciokrotnie wznawiany przewodnik po Karkonoszach i Górach Izerskich *Führer durch das Riesengebirge und Isergebirge* (1905) i wschodniej części pogórza – Chory, w książeczce *Das Rehorngebirge und seine nächste Umgebung* (1888) w której opisał również szlaki prowadzące w góry ze Špindlerova Mlýna i Vrchlabí.

Pax Albin Ferdinand, 1858–1942. Śląski botanik i entomolog-lepidopterolog, dorastał w Žacléři. Szczególnie wartościowe są jego prace o Rýchorách *Die Thermalfauna des Riesengebirges* (1942), *Flora des Rehorn bei Schatzlar* (1883). O karkonoskiej florze wspomina w monografii *Schlesiens Pflanzenwelt* (1915) poświęconej roślinności Śląska, z kolei ważne informacje o faunie zawarte są w książce *Die Tierwelt Schlesiens* (1921).

Petrák Eduard Rudolf, 1855–1933. Pochodzący z Horní Branné, pierwszy nauczyciel, geograf, jeden z założycieli powstałej w 1884 roku Wspólnoty Karkonoskiej z siedzibą w Vrchlabí, redaktor wydawanego przez nią czasopisma. Za jego najważniejsze dzieło uznaje się *Illustrierter Führer durch das Riesengebirge* (1891) ilustrowany przewodnik po Karkonoszach, w którym jako jeden z pierwszych autorów przewodników poświęca szczegółową uwagę również czeskiej stronie gór.

Pichler Hans, *1931. Urodzony w Horním Vrchlabí, wysiedlony w 1945 roku. Wydawnictwo ziomkowskie w Marktoberdorfie opublikowało kilka jego prac

poświęconych Karkonoszom. W 1991 roku ukazała się *Die alte Heimat Rochlitz im Riesengebirge*, obszerna książka o historii Rokytnice nad Jizerou. Obszerną monografię *Die alte Heimat Oberhohenelbe im Riesengebirge* (2002), poświęconą jego rodzinnej i do 1945 roku samodzielnej miejscowości, Hořejšímu Vrchlabí napisał wspólnie z Ernstem Predigerem. Ponadto opublikował też książkę poświęconą pochodzącemu z Dolního Dvora znanemu karkonoskiemu malarzowi *Fritzowi Hartmannowi 1873–1929* (2003).

Pilařová Eliška, *1950. Dziennikarka, w latach 1975–1994 redaktorka czasopisma *Krkonoše*, zaś w latach 1995–2013 Czeskiego radia Hradec Králové, autorka licznych reportaży i zbiorów oryginalnych szkiców z życia gór i ich mieszkańców. Do jej najlepszych wizerunków życia w karkonoskich domostwach należy napisana ze swadą książka *Co vy na to, pane Rais?* (2001) (Co pan na to, panie Rais?). Jest też autorką książki o aktorze Petru Čepkovi *Petr řečený Čeppek* (1995) (Petr zwany Čeppek), który ostatnie lata swojego życia spędził w Dolní Kalné.

Pilous Vlastimil, *1946. Geomorfolog, znawca roślinności alpejskiej, autor szeregu fachowych i popularno-naukowych artykułów o tematyce geograficznej, a przede wszystkim o geomorfologii Karkonoszy, regularnie publikowanych w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory*, zbiorze prac *Opera Corcontica* i innych periodykach. Podsumowaniem jego badań specjalistycznych jest rozdział poświęcony Karkonoszom w zagranicznej publikacji przygotowywanej

obecnie przez wydawnictwo Springer. Punkt widzenia geomorfologa wyraźnie ujawnia się także w publikacji *Východočeské hory* (2005) (Wschodnioczeskie góry), zawierającej również rozdział poświęcony Karkonoszom, opatrzoney fotografiami Jiřího Grunda.

Pochop Antonín, 1862–1949. Nauczył, zbieracz bajek, historii i opowiadań z Pojizeří. Przedstawia je w prostym a zarazem pięknym stylu w książkach *Devaterník* (1904) (Dziewięciornik), *Devětsil* (1905) (Dziewięćsił), *Pirvan, čili pohádky o Krakonošovi z Horního Pojizeří* (1926) (Pirvan, czyli bajki o Liczyrzepie z Horního Pojizeří) *Krakonošova misa* (1929) (Misa Liczyrzepy), *Pohorský zvěřinec* (1947) (Pogórski zwierzyniec). Jego zbiory opowiadań doczekały się usystematyzowania i kolejnych wydań w formie książki *Krakonošovo zrcátko* (1982) (Lusterko Liczyrzepy).

Poledník Heinz, *1919. Urodzony w mieście Cheb. Jego książka o historii sportów zimowych w Sudetach jest ważnym źródłem informacji o największych narciarzach oraz o zawodach zimowych rozgrywających się w Karkonoszach do 1937 roku. Książka ta została opublikowana pod tytułem *Stolze Erinnerungen* na początku lat 70 ubiegłego wieku, przez wydawnictwo ziomkowskie w Marktoberdorfie.

Praetorius Johann, 1630–1680. Niemiecki pisarz i polihistor. Większość życia spędził w Lipsku, zafascynowany światem biblioteki uniwersyteckiej, w której spędził wiele czasu nad starymi księgozbiorami. W książce *Daemonologia Rubinzalii silesii = Das ist Ein ausführlicher*

Bericht Von den wunderbarlichen sehr Alten und weit-beschrienen Gespenste Dem Rubezahl (1662) jako pierwszy spisał opowiadania o Liczyrzepie. Te pierwotnie dosyć surowe historie, w których postać Liczyrzepy obdarzona jest raczej mało bajkowymi i ludzkimi cechami (jest mściwy, podstępny i egoistyczny) stały się kanwą do kolejnych książek o tej legendarnej postaci.

Proschwitzer Franz (František), 1842–1924. Ksiądz katolicki, wieloletni proboszcz w Dolním Dvoře, dziekan z Vrchlabski, muzyk, pisarz, kawaler papieskich i cesarskich odznaczeń oraz honorowy obywatel swojego rodzinnego miasta Vrchlabí. Szczególnie wartościowa jest opracowana przez niego historia miasta Vrchlabí *Chronik von Hohenelbe* (1914), która ukazywała się w odcinkach w miejscowej gazecie *Heimat*. W czasie jego działalności w Dolním Dvoře tutejszy kościół obchodził setną rocznicę powstania, w związku z czym F. Proschwitzer spisał historię miejscowości, kościoła i tutejszej szkoły w upamiętniającej publikacji *Gedenkbätter zur Feier des hundert-jährigen Bestandes Kirchengemeinde Niederhof* (1906), której celem było również zwrócenie uwagi na podupadłą w tamtym okresie świątynię.

Preußler Otfried, 1923–2013. Pochodzący z Liberca, przez całe życie powracał do dziedzictwa swoich przodków – hutników szkła i tkaczy (jego mama spędziła dzieciństwo w Karkonoszach). W jego pełnych ciepłego humoru bajkach, związanych z konkretnymi miejscami po czeskiej i śląskiej stronie gór, zebranych w dziele *Moje knížka*

o *Krakonošovi* (po czesku 1996) (Moja książka o Liczyrzepie) spotykamy również postać władcy gór. Karkonosze są też tem książki *Útěk do Egypta přes Království české* (1998) (Ucieczka do Egiptu przez Królestwo Czeskie), będącej nacechowanym czasem gorzkim humorem zbiorem opowiadań o życiu tutejszych górali.

R

Rais, Karel Václav, 1859–1926. Uznany pisarz i nauczyciel, dyrektor miejskiej szkoły. Karkonosze poznał w dzieciństwie, podczas pobytu w Vrchlabí, gdzie chodził do czwartej klasy szkoły powszechnej, co osobiście opisał w swojej autobiografii *Ze vzpomínek* (1922) (Ze wspomnień). Temat życia w karkonoskich domostwach poruszał w swoich pracach jeszcze kilkakrotnie. Jego najbardziej znaną książką jest dzieło *Zapadlí vlastenci* (1924) (Patrioci na odludziu), opowiadająca o nietuzinkowych góralach z Pozdětína (Paseky nad Jizerou). Kanwą i inspiracją do stworzenia tej książki były osobiste notatki pochodzącego z Paseky nad Jizerou gawędziarza i gęślarza Věnceslava Metelky. Kolejna powieść, zatytułowana *O ztraceném ševci* (1920) (O zgubionym szewcu) rozgrywa się w okolicy Harrachova.

Rejchrt Luděk, *1939. Pastor ewangelicki. Jako kaznodzieja działał w zborze w Křížlicích. Opracował szczegółową historię zboru ewangelickiego w Křížlicích, zatytułowaną *Na horách ležící* (1978) (W górach leżący). Zbór w Křížlicích

powstał po wydaniu edyktu o tolerancji (tamtejsi, dotychczas prześladowani wyznawcy luteranizmu po 1781 roku ujawnili swoją przynależność wyznaniową) i był największy w czeskiej części Karkonoszy. Autor opisuje historie o głębokim przywiązaniu miejscowych mieszkańców do religii swoich przodków w książce *Kotlem na dohled*. Opowiada też o uporczywych wysiłkach górali, pragnących ściągnąć pastora swojego wyznania w tutejszy odległy zakątek gór (pastorzy przybywali aż ze Słowacji), o często niewesołym życiu w ubogiej farze i o próbach zbudowania własnej szkoły. Książka powstała jako studium z okazji 200 rocznicy wydania edyktu o tolerancji i dopiero w 2004 roku została opublikowana w formie książkowej.

Reil Roman, *1966. Archiwista. Skupia się przede wszystkim na historii gospodarczej i historii przedsiębiorstw tekstylnych. Pracował nad zbiorami Spółdzielni karkonoskich tkaczy w Vrchlabí (1991) i studenckiego warsztatu tkackiego Fejfařa i Mládka (1993). Publikuje artykuły w regionalnych zbiorach prac i czasopiśmie (cykl o najważniejszych karkonoskich przedsiębiorcach w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory*). Jest autorem i współautorem monografii o karkonoskich miejscowościach *Janské Lázně: procházka historií města pod Černou horou* (2013) (Janské Lázně: wędrówki po historii miasta pod Černou horou), *Černý Důl: ohlédnutí za historií s hornickou tradicí* (2014) (Černý Důl: spojrzenie wstecz na historię tradycji górniczych).

Renner Josef, 1892–1981. Pochodzący z Hořejšího Vrchlabí, wysiedlony w 1945 roku. Jako pierwszy z dawnych

mieszkańców Karkonoszy stworzył książkę opartą na wspomnieniach z rodzinnych stron – chronologicznie usystematyzowane dzieje Vrchlabí wraz opowiadania jego innych rodaków *Hohenelber Heimatbuchlein* (1949). W 1964 roku opublikowana została książka poświęcona zimowym Karkonoszom pt. *In dem Schneegebirge. Ein Heimatbuch aus Růbezahls Winterreich Riesengebirge* (1964). Publikacja ta jest niezwykle wartościowa ze względu na zbiór zdjęć siedzib, domostw, zimowych zajęć i krajobrazów.

Renner Wenzel, 1894–1949. Pochodzący z Dolního Dvora, wysiedlony po 1945 roku. Zainspirowany dziełem proboszcza F. Proschwitzera stworzył *Beiträge und Urkundenabschriften zur Entstehung des Dorfes Niederhof und des anschliessenden Gebirges im Bezirke Hohenelbe* (1937), szczegółową geografiją Dolního Dvora, opartą na zachowanych dokumentach i pismach.

Richter Josef Rudolf, *1931. Urodzony w Horní Malé Úpě, wysiedlony po 1945 roku. Miejsca, w których spędził dzieciństwo, a przede wszystkim Špindlerův Mlýn, opisuje w stworzonej we współpracy z zespołem współautorów w liczącej aż siedemset stron książce *Die alte Heimat Spindelmühle: St. Peter – Friedrichsthal im Riesengebirge* (1994). Do tego tematu powraca również w dziele *Gedenkbuch der Gemeinde Spindelmühle im Riesengebirge und andere historische Dokumente* (1998), w którym (ponownie z zespołem współautorów) opracowuje Księgę pamiątkową i inne znaczące dokumenty dotyczące Špindlerova Mlýna. Niedawno

ukazały się też jego wspomnienia z dzieciństwa o wiele mówiącym tytule „Dzieciństwo pomiędzy rajem i piekłem” *Kinderjahre zwischen Paradies und Hölle* (2011). Opowiada w nich o dzieciństwie spędzonym w Malé Úpě i przedwojennym rytmie życia w górskich domostwach i w Špindlerově Mlýně, w którym dorastał i w którym wraz z rodziną zastała go wojna. Wydarzenia z 1945 roku, związane ze śmiercią jego ojca są również zapowiedzią traumatycznych przeżyć związanych z wysiedleniem z Czech.

Rodr Josef, 1927–2007. Krytyk literacki, prozaik, autor literatury faktu, gawędziarz posługujący się barwnym językiem. Do 1968 roku występował jako felietonista radiowy i publikował swoje prace w prasie codziennej, w późniejszym okresie był zmuszony ograniczyć się jedynie do niewielkich artykułów w czasopiśmie Krkonoše. Książki jego autorstwa zaczęto ponownie publikować po 1989 roku. Wyjątkiem jest jedynie książka prezentująca „dwudziestu czterech obieżyświatów” (między innymi polarnika i „odkrywcę” tundry na karkonoskich grzbietach Josefa Sekyru), zatytułowana *Přiběhy z dalekých krajín* (1986) (Historie z dalekich krain). Przez całe życie opowiadała też o losach innych ludzi, zarówno znanych jak i nieznanymi. Tym, którzy żyli w Karkonoszach poświęcił książkę *Zrcadlení aneb Co nás napadlo nad řekami, potoky, studnami a struhami krkonošskými* (Lustrane odbicie, czyli o czym myśleliśmy nad potokami, studniami i karkonoskimi potokami) (publikowana w czasopiśmie w latach 1998–2001, w formie książkowej w 2002 roku), w której stworzeniu

pomagał mu ilustrator Jiří Škopek oraz cykl *Stromy hovoří* (Drzewa mówią), publikowany w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory* w latach 2002–2005.

S

Sekyra Josef, 1928–2008. Geolog i geomorfolog, nauczyciel akademicki, polarnik, speleolog i alpinista, pierwszy Czech na Biegunie Południowym (1969). Niezłomny naukowiec, badający wpływ ekstremalnego klimatu panującego na gorących, zimnych i górskich pustyniach na skały i ukształtowanie terenu. W zbiorze *Opera Corcontica* nr 1 (1964) opublikował wyniki nie prowadzonych do tej pory badań geomorfologicznych czwartorzędowych części Karkonoszy, które w zasadniczy sposób wyjaśniają nie tylko rozwój ukształtowania tych gór, ale i paleogeograficzny rozwój całego pogórza w erze trzeciorzędu. Wiedza, którą zdobył podczas wypraw na tereny o ostrym klimacie przyczyniła się do sformułowania koncepcji karkonoskiej tundry arktyczno – alpejskiej, przedstawionej po raz pierwszy w 1995 roku, w zbiorze prac *Opera Corcontica* nr 32.

Sezemský Karel, 1860–1936. Wydawca, ojciec duchowy nowoczesnego spirytyzmu w Podkarkonoszu. Jest założycielem cyklu *Spirit* i czasopisma spirytystycznego *Posel záhrobní* (1900–1940) (Poseł zza grobu), które wydawał również podczas krótkiego pobytu w Hrabachově u Jilemnice. Literatura spirytystyczna trafiała do szerokiego grona odbiorców i przyczyniła się do rozkwitu

w okresie międzywojennym oryginalnej formy spirytyzmu w niektórych zakątkach gór (Horní Štěpanice, Paseky). Sezemský działał głównie w Nové Pace, utrzymywał też kontakty ze swoimi zagranicznymi zwolennikami. Jest autorem wielu książek. Podczas pobytu w Hrabachově opublikował *Spiritické modlitby a písně* (1904) (Spirytystyczne modlitwy i pieśni oraz *Nebezpečí v spiritystismu* (1905) (Niebezpieczeństwa w spirytyzmie) – będące obroną tego kierunku duchowego.

Scheybal Josef Václav, 1921–2001. Grafik, ilustrator, historyk sztuki i etnograf: przez całe życie badał i dokumentował architekturę ludową. Na swoich poświęconych kulturze materialnej rysunkach stara się wiernie odwzorowywać nawet najmniejsze detale rysowanych obiektów, co stało się też jego znakiem firmowym. Mimo że Karkonosze leżały raczej na marginesie jego zainteresowań, ponieważ zajmował się głównie północnymi Czechami, zmapował architekturę ludową w Vysocku i w dolinie Iżery, pozostawiając obszerne świadectwo o pięknie architektury ludowej. Jego ilustracje pojawiają się w wielu publikacjach z zakresu kultury narodowej, jest na przykład autorem tekstu i rysunków w książce *Lidové stavby v Pojizeří* (1961) (Budowle ludowe w Pojizeří) i *Umění lidových tesařů, kameníků a sochařů v severních Čechách* (1961) (Sztuka ludowych cieśli, kamieniarzy i rzeźbiarzy w północnych Czechach).

Schmid (Šmíd) Ludvík, 1841–1895. Nadleśniczy na służbie hrabiego Jana Harracha w jego posiadłościach wokół Jilemnice. Jest kolejną osobistością,

Der
Naturfreund
von
Endler
u. Scholz
4.

Der
Naturfreund
von
Endler
u. Scholz
5.

Natur
G
u

która dzięki stosowaniu nowych metod prowadzenia gospodarki leśnej w posiadłościach hrabiego przyczyniła się do rozpowszechnienia właściwej opieki nad karkonoskimi lasami. Schmid kazał na przykład stworzyć mapy drzewostanu obejmujące całe posiadłości wokół Jilemnice, stworzył system szkótek leśnych, nakazywał również wysadzać w lasach świerkowych buki i jodły. Wzorowa opieka nad posiadłościami, które w tamtym okresie rozciągały się od H. Branné aż po Harrachov (włącznie z częścią podgórze) stała się bodźcem do zorganizowania w Jilemnici 31 posiedzenia Czeskiej Wspólnoty Leśników, które odbyło się w sierpniu 1897 roku, przy udziale 650 leśników. Częścią posiedzenia była również wycieczka po terenie, na którą goście wybrali się w większości zaprzęgami konnymi. Z tej okazji opublikowane zostały również dwie prace Schmidy, które do dzisiaj stanowią cenne źródło informacji dla leśników i historyków. Był to *Statisticko-topografický popis velkostatku Jilemnice náležejícího J. Osv. hraběti z Harrachů, se zvláštním vzhledem na lesy* (1879) (Opis statystyczno-topograficzny posiadłości wokół Jilemnice, należących do hrabiego Harracha, ze szczególnym uwzględnieniem lasów) i *Popis vycházky české lesnické jednoty ve hvozdech velkostatku Jilemnice* (1879) (Opis spaceru Czeskiej Wspólnoty Leśników po lasach posiadłości Jilemnice).

Schmid Ludvík 1910–1992 Lekarz, autor monografii i kilku artykułów poświęconych rodzinnej miejscowości *Horní Branná (J. A. Komenský)* (1980) i jej okolicom, publikowanych przede

wszystkim w czasopiśmie *Krkonoše*. Był czwartym i ostatnim tego imienia z rodu pochodzących z Harrachova leśników z Branné.

Schneider Karl, 1879–1951. Geolog, profesor licealny, w latach 1917–1945 dyrektor Muzeum Karkonoszy w Vrchlabí, twórca fundamentów fachowej koncepcji muzeum. Publikował w zbiorach prac i regionalnych periodykach, jednak z punktu widzenia Karkonoszy ważniejsze są raczej jego artykuły o tematyce społeczno – naukowej. Jako pierwszy szczegółowo opisał karkonoską działalność Kryštofa Gendorfa, pochodzącego z Karyntii specjalisty z zakresu górnictwa i założyciela miasta Vrchlabí, dużo czasu poświęcił także pochodzącej z XVI wieku mapie obrazowej, tzw. Mapie Karkonoszy Hüttela oraz badaniom etymologii miejscowych nazw. Oprócz tego jest też autorem małego przewodnika po miejscowych hotelach i schroniskach. Jeśli chodzi o obszerniejsze opracowania, redagował *Das Riesengebirge und sein Vorland* (1924), czyli zbiór prac dotyczących wartości przyrodniczych, codziennego życia mieszkańców Karkonoszy i ich kultury (włącznie z powiązaniem z klasztorem w Broumově). Znaczącym dziełem jest również *Kampf und Untergang der Protestanten auf der Herrschaft Hohenebel im 17. Jahrhundert* (1935), opis buntu żyjących w Vrchlabí ewangelików przeciwko krokom rekatolizacyjnym, podejmowanym przez Morzinów, nowych właścicieli okolicznych posiadłości.

Schulz Volker Peter, 1948–2014. Opracował listy osób wysiedlonych z powiatu Trutnov i opublikował je

w *Transportelisten des Bezirkes Trautenau 1945–1949*. Jest również twórcą dostępnego dla szerokiego kręgu odbiorców i ukazującego się już od 65 lat ziomkowskiego miesięcznika *Riesengebirgsheimat* (przyczynił się do jego powstania również w formie elektronicznej).

Schwenckfeld Caspar, 1563–1609. Śląski lekarz (działał w Jeleniej Górze) i przyrodnik, człowiek renesansu o licznych zainteresowaniach. Podczas swego krótkiego życia stworzył kilka obszernych dzieł, zawierających wyniki badań przyrodniczych, w tym również przyrody Karkonoszy. Do najbardziej znanych należy *Stirpium & Fossilium Silesiae Catalogus* (1601), czyli Katalog roślin i minerałów Śląska (wraz z Karkonoszami), który zawiera również informacje etnograficzne i gospodarcze. Kolejne obszerne opracowanie typu encyklopedycznego *Therio-Thropheum Silesiae* (1603) poświęcone zostało faunie Śląska, włącznie z dywagacjami na temat znaczenia poszczególnych gatunków z punktu widzenia człowieka. Jako lekarz i przyrodnik w pracy *Thermae Teplicenses* (1607) zwrócił też uwagę na źródła termalne i tereny zdrojowe w Cieplicach Śląskich oraz miejscowe sposoby leczenia dolegliwości, włącznie z wykorzystaniem leczniczych karkonoskich ziół. Jego prace bardzo długo nie miały sobie równych pod względem precyzji stosowanego nazewnictwa i do dzisiaj stanowią cenne źródło wiedzy o wstępowaniu gatunków w karkonoskim środowisku naturalnym.

Skrbek Jaroslav, 1888–1954. Malarz i pedagog. Autor wydanej w okresie okupacji książki *Světlem a stínem* (1944)

(Światłem i cieniem), ciepłych i pogodnych wspomnień opisujących jego rodzinne miasteczko Vysoké nad Jizerou, skromne studenckie życie w Pradze i szczęśliwe powroty do domu. Opowiadania opatrzył własnoręcznymi ilustracjami.

Sojková Jana, *1948. Etnograf, pracownica Muzeum Karkonoszy przy Administracji KRNAP (jego dyrektor w latach 2001–9). Publikowała niewielkie prace z dziedziny etnografii (czasopismo *Krkonoshe – Jizerské hory*), jej komentarz można też znaleźć w albumie fotografii *Bejvávalo na horách* (2003) (Bywało w górach). autorstwa karkonoskiego fotografa Karla Hníka, dokumentującego świat dawnych karkonoskich rzemiosł i rzemieślników.

Spusta Valerián, *1932. Członek Horské služby (Górskie Pogotowie Ratunkowe), jeden z największych czeskich terenowych specjalistów z dziedziny lawin. Codzienne obserwacje warunków klimatycznych i śniegowych oraz schodzących lawin notuje już od zimy 1960/61. Wspólnie z innymi specjalistami z Horské služby, w szczególności z M. Vrbou, na wzór mieszczącego się w Davos szwajcarskiego ośrodka badającego śnieg i lawiny, stworzył w 1963 roku tzw. kataster lawinowy, będący mapą tras lawin, które zostały zaznaczone również na fotografiach uzupełnioną o notatki dotyczące lawin, które zeszyły na każdej z tych tras. Ujednolicony zbiór tych notatek z okresu obejmującego 38 lat został opublikowany w monotematycznym, dwustronicowym wydaniu zbioru prac *Opera Corcontica* nr 35 (1998). W formie przystępnej

dla zwykłego czytelnika temat ten prezentowany był również w publikacjach Administracji KRNAP *Lawiny v Krkonoších* (2006, 2013) (Lawiny w Karkonoszach). W opracowaniu zebranych danych za każdym razem brało udział kilku autorów.

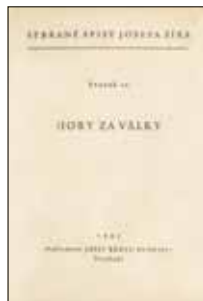
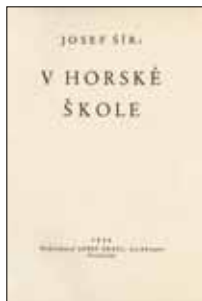
Striegnitz Maria, *1928. Urodzona w Dolním Dvoře, wysiedlona po 1945 roku. Napisała opartą na wspomnieniach książkę *Erinnerungen an Niederhof im Riesengebirge: anlässlich des 400jährigen Bestehens der Gemeinde Niederhof 1601–2001* (2002) o historii, osadnictwie i życiu zwykłych ludzi w jej rodzinnej wsi. Książka została wydana przez wydawnictwo ziomkowskie z Marktoberdorfu.

Suk Aleš, *1946. Nauczyciel i trener biegów narciarskich z Vrchlabí, wielki znawca czeskiej historii sportów. Napisał szereg artykułów o wielkich karkonoskich narciarzach, do których należeli J. Kraus, J. Cardal, J. Adolf, R. Burkert, G. Berauer, A. Petrák i inni (czasopisma *Krkonoše – Jizerské hory, Nordic*), jest również współautorem książki *110 let našeho lyžování* (2013) (110 lat naszego narciarstwa).

Sůvová Vladimíra, *1940. Nauczycielka, w latach 80 ubiegłego wieku napisała „do szuflady” brawurową powieściową kronikę chłopskiego rodu zamieszkującego Příkré na Vysocku, z którego pochodziła jej matka. Dzieło *Čím jsou lidé živi* (2013) (Z czego żyją ludzie) opisuje losy rodziny od początków XX wieku aż do lat 80.

Š

Šír Josef, 1859–1920. Nauczyciel, pisarz, propagator świadomości narodowej i wielki gawędziarz, opowiadający historie zasłyszane od prostych górali, których dobrze poznał w czasach kiedy uczył w szkołach (zdarzało się, że opiekował się klasą złożoną z 90 uczniów) w Roztokách, Staré vsi u Vysokého, Poniklé, w Benecku, Horních Štěpanicích i swojej rodzinnej Horní Branné. W czasach w których przyszło mu żyć wydawcy obawiali się publikować jego bezkompromisowe opisy biedy i zacofania gospodarczego mieszkańców górskich osad. Dlatego opowiadania jego autorstwa najczęściej ukazywały się w czasopismach i kalendarzach. Dopiero w 1904 roku wydawnictwo Otto wydaje pierwszy zbiór opowiadań, zatytułowany *Horské prameny*, (Górskie strumienie), które zdobyły sobie uznanie czytelników. Czasy, w których jego książki można było znaleźć w biblioteczkach każdego karkonoskiego i podkarkonoskiego domostwa nadeszły niestety dopiero po upływie ponad dekady od jego śmierci. Właśnie wtedy dzieła Šíra

zaczął publikować Václav Krbal, w swoim wydawnictwie w Vrchlabí a niedługo potem w Lázních Bělohrad.

Stopniowo ukazują się dwa zbiory opowiadań *Povídky z Krkonoš* (1932) (Opowiadania z Karkonoszy), powieść *Tkalci z Krkonoš* (Tkacze z Karkonoszy), z opowiadaniem *Spiritisté* (Spirytyści) rozgrywającym się podczas wojny światowej (1933), zbiór opowiadań *V horské škole* (1934) (W górskiej szkole), Powieść *Msta* (1935) (Zemsta) oraz zbiory opowiadań *Krkonošské humoresky a rozmarné obrázky* (1936) (Karkonoskie

humoreski i fantazyjne widoczki), *V mlhách* (1936) (W mgłach), *Pašerák a jiné obrázky z hor* (1938) (Przemysł i inne obrazy z gór).

Podczas II Wojny Światowej ukazuje się jeszcze zbiór opowiadań

Na pobytí (1940). W okresie, w którym mieszkańcy gór obawiali się o czeski język i swoje domy, lektura stworzonych przez Šíra opowiadań o tkaczach, drwalach i hutnikach szkła, potrafiących zachować godność nawet w najtrudniejszych momentach, była dla miejscowych mieszkańców wielkim pokrzepieniem.

Po 1945 roku i wznowieniu w Vrchlabí działalności wydawnictwa Krbala, ukazują się opowiadania *Hory za války* (1945) (Góry podczas wojny). Niektóre z opowiadań wydane zostały również w latach 70 ubiegłego wieku.

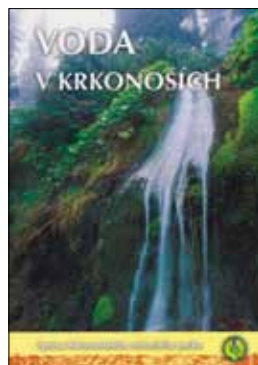
Już po śmierci ich autora w formie drukowanej wydano też dwie jego sztuki teatralne, *Tkalci* (Tkacze) i *Nevěsta* (Panna Młoda). Sztuka *Tkalci* powstała w wyniku przerobienia przez samego Šíra utworu pierwotnie stworzonego w formie powieści. Pisarz zaproponował ją czeskiemu Teatrowi Narodowemu, który jednak odrzucił ofertę, argumentując iż „pańska niewątpliwie ciekawa praca ma jednak konkurenta o tym samym tytule, w postaci sztuki Tkalci autorstwa Gerharda Hauptmanna (śląski laureat literackiej Nagrody Nobla, red.), wystawianą 2–3 lata temu na scenie teatru Vinohradského“. Mimo to sztuka doczekała się jednak premiery, w 1934 roku zaprezentowana została w teatrze w Branné przez członków stowarzyszenia Tyl. Kolejna sztuka, *Nevěsta*, jest również udratyzowanym opowiadaniem, opisującym rozpad młodego małżeństwa, do którego jako wiano panna młoda wnosi obraz Husa. Temat jest więc znów związany z Karkonoszami i nawiązuje do wytrwałości, z jaką ewangelicy utrzymywali swoje wyznanie w górskich osadach. Stworzone przez Šíra historie opowiadają o codziennym życiu w górskich domostwach w czasach, kiedy w każdym z nich turkotały jeszcze krosna i o zwykłych ludziach, ich porażkach i buntach, napisane w stylu który do dziś zapiera dech w piersiach.

Šmejdová Ivana, *1959. Germanistka, autorka *Malého slovníku krkonošských názvů* (2001) (Mały słownik karkonoskich nazw). Powyższą tematyka zajmowała się już w swojej pracy dyplomowej *Oronyma Krkonoš* (1984) (Oronimy Karkonoszy), w której jako pierwsza prezentuje bardzo szczegółowe

i ujednoczone spojrzenie na etymologię nazw wszystkich elementów terenowych w Karkonoszach, wszystko to w dwujęzycznej, czesko-niemieckiej formie.

Šourek Josef, 1891–1968. Znacząca osobistość Karkonoszy, członek legionów czeskich, zwolennik prezydenta Masaryka. Jako emerytowany pułkownik armii czechosłowackiej zamieszkał w Peci pod Sněžkou i poświęcił się swojej ukochanej botanice. Pracował na stanowisku konserwatora ochrony przyrody i krajo-brazu, wspierał ideę utworzenia Karkonoskiego Parku Narodowego. W latach 50 ubiegłego wieku, wskutek bezkompromisowej obrony skarbów karkonoskiej przyrody przed forsowanymi przez władze planami rozpoczęcia wydobywania rud w Obřím dole, został pozbawiony stanowiska konserwatora oraz emerytury, przez co wraz z rodziną musiał polegać jedynie na wsparciu przyjaciół. Został zrehabilitowany i ponownie uroczystie powołany na stanowisko konserwatora dopiero w połowie lat 60. Ciosem, którego nie zdołał przeżyć była dokonana w sierpniu 1968 roku inwazja wojsk Układu Warszawskiego. Publikował fachowe artykuły botaniczne oraz prace poświęcone ochronie przyrody. Do dzisiaj słynna jest jego *Květena Krkonoš* (1969) (Kwiaty Karkonoszy), w której szczegółowo opisał miejsca występowania poszczególnych gatunków. Oprócz tego jest autorem obszernej monografii *Rod Petasites v Československu* (1962) (Rodzaj Petasites w Czechosłowacji), poświęconej roślinom z rodzaju dziewięcił, tworzących w Karkonoszach bardzo ciekawe krzyżówki (jedna z nich nosi imię karkonoskiej botanik Josefiny Kablíkové).

Štursa Jan, *1943. Botanik, geobotanik, długoletni pracownik Administracji KRNAP (jej dyrektor w latach 1990–1993). Jest autorem bardzo licznych publikacji w czasopiśmie specjalistycznych i popularno-naukowych, napisał również wiele książek, nie tylko o Karkonoszach. Współpracował podczas tworzenia scenografii do wielu wystaw (miedzy innymi ekspozycji Kamień i życie w Muzeum Karkonoszy w Vrchlabí, otwartej w 1984 roku) oraz filmów dokumentalnych na temat przyrody i ekologii Karkonoszy. W swoich fachowych opracowaniach skupiał się przede wszystkim na badaniu koso-drzewiny, ekologii i fitocenologii karkonoskiej tundry i roślinności typu alpejskiego, a także na ochronie różnorodności gatunkowej Karkonoszy oraz problematyce wpływu ruchu turystycznego na środowisko naturalne pogórzy środkowo-europejskich. Z publikacji popularno naukowych poświęconych poznawaniu Karkonoszy warto wymienić *Květy Krkonoš* (1999) (Kwiaty Karkonoszy), *Encyclopedia Corcontica* (2003), *Voda v Krkonoších* (2009) (Wodaw Karkonoszach) oraz tworzonej przy współpracy z Jiřím Dvořákem *Atlas krkonošských rostlin* (2009) (Atlas karkonoskich roślin). Ponadto napisał też liczne komentarze do poświęconych Karkonoszom albumów fotografii autorstwa Jiřího Havla, takich jak *Krkonoše Jiřího Havla* (2013)

(Karkonosze Jiřího Havla). Jest jednym z redaktorów obszernej monografii o Karkonoszach pt. *Krkonoše* (2007).

T

Tásler Radko, *1956. Geolog, speleolog, badacz podziemi w kraju i za granicą oraz twórca map, ratujący przed zniszczeniem liczne podziemne budowle i stare kopalnie w Karkonoszach. Z jego odkrywczymi badaniami można zapoznać się w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory* i w zbiorach publikacji fachowych *Opera Corcontica*. W napisanej wspólnie z A. Tichým książce *Těžba zlata v okolí Svobody nad Úpou* (2003) (Wydobycie złota w okolicach Svobody nad Úpou) szczegółowo opisał prace wydobywcze prowadzone nie

tylko w Rýchorách, ale przede wszystkim w Obřím dole, w którym jego rodzima organizacja, Czeska wspólnota speleologiczna Albeřice, udostępniła

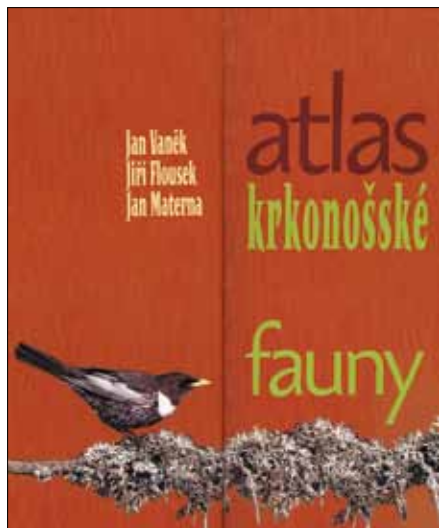

kopalnię Kovárna. Kolejne informacje na temat tego ostatniego obiektu można znaleźć w książkach *Historický důl Kovárna pod Sněžkou* (2002) (Historyczna kopalnia Kovárna pod Śnieżką) i *Podzemí Obřího dolu* (2005) (Podziemia Obřího dolu).

Tichý Antonín, *1941. Kolekcjoner i publicysta. Prezentowane przez niego „okruchy” informacji a także obszerniejsze materiały na temat Karkonoszy, publikowane szczególnie w czasopiśmie *Krkonoše – Jizerské hory* i *Veselý výlet*, wzbogacają naszą wiedzę dotyczącą losów ludzkich oraz historii przedmiotów i obiektów w jego rodzinnej dolinie Úpy, a także w okolicy Svobody nad Úpou (porównaj z www.Freiheit.cz) i Janských Lázní. Szczególną uwagę poświęcił niezwykle wyrazistej osobie i rodzinie Prospera Piette, odnoszącego sukcesy przedsiębiorcy, humanisty, propagatora turystyki i mecenasa Wspólnoty karkonoskiej. Z kolei w zbiorze lekko ironicznych opowiadań *Antipády: Poznámky k životopisu* (2004) (Antypady: Notatki do życiorysu) powraca do okresu swojego dzieciństwa oraz czasów realnego socjalizmu.

V

Vaněk Jan, *1947. Przyrodnik i obrońca przyrody, długoletni pracownik Administracji KRNP, naukowo specjalizujący się zwłaszcza w bezkręgowcach, fotograf. Dzięki swojej dogłębnej wiedzy z wielu dziedzin przyczynił się do powstania wielu publikacji fachowych, prelekcji i artykułów popularyzujących Karkonosze. Za kluczowe uznawał zawsze kwestie związane z ochroną przyrody, zaś w okresie ostatnich dziesięcioleci poświęcił się pracy na karkonoskich obszarach bezleśnych i grzbietach gór.

Jest jednym z autorów publikacji *Atlas krkonošské fauny* (2011) (Atlas fauny Karkonoszy).

Vladyka Erika (Wlassak, Erika) *1929, Urodzona w Vrchlábí, wysiedlona w 1945 roku. Opublikowała książkę *Faninka: ein böhmisches Mosaik* (2009), z krótkimi wspomnieniami o miastach, minionych chwilach i przyjaciółach z czasów, kiedy była jeszcze młodą dziewczyną z Vrchlábí.

Vrba Miloš, *1922–2005. Pierwotnie instruktor narciarstwa, członek Horské služby (Górskiego Pogotowia Ratowniczego), należał do grupy osób, które zapoczątkowały badanie lawin i warunków śniegowych w Czechach. Publikował fachowe i popularno-naukowe artykuły w czasopiśmie *Krkonoše* i periodykach specjalistycznych. Jako pierwszy (wspólnie z Igorem Houdkem) napisał podręcznik zatytułowany *Zimní nebezpečí v horách* (1954) (Zimowe zagrożenia w górach),

poświęcony podstawowym zasadom poruszania się w górach w okresie zimowym, oraz związanymi z tym zagrożeniami. O początkach działalności Horské služby w Karkonoszach wspomina w zbiorze opowiadań *V lavínách a váničích* (2003) (W lawinach i zawiejach).

W

Weber Helmuth, *1921. Pochodzący z Lampertic, wysiedlony po 1945 roku. Wspólnie z Karlem Prätoriussem opracował obszerną książkę o Žacléři i okolicznych osadach. Książka *Schatzlar: ein Heimatbuch mit Einzelbeiträgen* (1993) bardzo szczegółowo opisuje historię okolic miasteczka Žacléf, osadnictwo, tutejszy przemysł, zabytki oraz bogate życie kulturalne w tej części Karkonoszy.

Weiss Jan, 1892–1972. Uznany pisarz, beletrysta. Jego miasto rodzinne Jilemnice jest tłem wydarzeń w kilku jego opowiadaniach i powieściach, na przykład bajkowej opowieści *Přišel z hor* (1941) (Przybył z gór), w której w czasach przed I Wojną Światową postać podająca się za Liczyrzepę pomaga ludziom z miasteczka odzyskać wiarę w sprawiedliwy świat. Autor opisuje w niej także tradycyjne struganie drewnianego Liczyrzepy, odzianego w strój z kory, mchów i porostów, którego dawni mieszkańcy Karkonoszy wystawiali za okna.

Wolf Vladimír, *1942. Historyk, archiwista, profesor akademicki i redaktor, twórcą zbioru prac *Krkonoše-Podkrkonoší*.

Zajmuje się historią okolic Trutnova i przemysłu lnianego i włókienniczego. Publikuje w periodykach specjalistycznych i popularno-naukowych.

Z

Zirm Roland, *1932. Urodzony w Dolním Lánově, wysiedlony po 1945 roku. Napisał niezwykle szczegółową,

dwutomową książkę pt. *Die Kleine Elbetal Niederlangenau im Riesengebirge Sudetenland* (2002), o historii, osadnictwie i życiu mieszkańców doliny Małej Łąby a przede wszystkim rodzinnego Dolního Lánova. Książka zawiera opis i fotografie kościoła w Dolním Lánově, wyjątkowego zabytku secesyjnego, zniszczonego w latach 70 ubiegłego wieku. Książka została wydana przez wydawnictwo ziomkowskie z Marktobderdorfu.

Alpine tenuis

sa, C. B.

Stog Meyer.

Vdis Montium inter Mu-
scum nascitur.

Alpine alpina.

Alpinanthemon Joh. Thal.
Pyrolæ species peculiaris

Nonnullis.

Allysson
34.20

Amatoris
TT

Amaru
AS

Amell
36.79

Ambro
72

Amomum
182

Radix candida multicaulis
gracilis coliculis
mit singularem, rectorum
retem, gracilem, partem
inferna parte nudius
rius verò per amomum
nis, lenis, septem
giusculis, fesculis
uibus, viridibus
pediculis
cus vt
quan
dra

gdun.

quis re-

Bibliografia regionalnych zbiorów prac i czasopism, w których najczęściej publikowane były dzieła autorów wymienionych w Słowniku

Beseda: obrázkový čtrnáctideník Českého ráje a Podkrkonoší. Železný Brod: Jos. V. Kučera, 1939–1950.

Horské prameny: kulturní měsíčník pro literaturu, umění výtvarné, sociální a osvětový život Krkonoš. Vrchlabí: Hraničářské knihkupectví a nakladatelství Josef Krbal, 1937–1949.

Jahrbuch des deutschen Riesengebirgs-Vereines. Hohenelbe (Vrchlabí): Deutscher Riesengebirgs-Verein, 1912–1940.

Krkonoše. Jizerské hory. Vrchlabí: Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego, 2002–do dziś. ISSN 1214-9381.

Krkonoše: Měsíčník o přírodě a lidech. Vrchlabí: Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego, 1968–2002. ISSN 0323-0694.

Krkonoše – Podkrkonoší. Vlastivědný sborník. Trutnov: Muzeum Podkarkonosza, 1963–1989, 2008–do dziś. ISSN 0231-9934.

Krkonoše: vlastivědný sborník Českého podhoří. Jilemnice: Karel Štětka, 1937–1941.

Krkonošský národní park. Zprávy. Vrchlabí: Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego, 1964–1968.

Opera Corcontica = Krkonošské práce. Vrchlabí: Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego, 1965–do dziś. ISSN 0139-925X.

Das Riesengebirge in Wort und Bild: Fachblatt für die Gesamtkunde des Riesengebirges und der Angrenzenden Gebiete. Marschendorf: Österreichischer Riesengebirgs-Verein, 1881–1898.

Riesengebirgsheimat: Heimattblatt für die Kreise Hohenelbe und Trautenau. Nürnberg (Norimberk): Helmut Preußler, 1950–do dziś.

Ročenka Správy Krkonošského národního parku. Vrchlabí: Administracja Karkonoskiego Parku Narodowego, 1978–1984, 1992–2013.

Veselý výlet: Krkonoše. Horní Maršov: Miloslav a Pavel Klimešovi, 1992–do dziś. Dostępane również na: <http://www.vesely-vylet.cz/cz/vv3.html>.

Der Wanderer im Riesengebirge: Organ des Riesengebirgs-Vereins. Hirschberg (Jelení Hora): Riesengebirgs-Verein, 1881–1943.

Z Českého ráje a Podkrkonoší: vlastivědná ročenka. Semily: Państwowe archiwum regionalne w Litoměřicích – Państwowe archiwum powiatowe Semily, 1988–do dziś.

X.
Poffen- Spiel
Stübenzahl.

I.
1572. sich etliche Aberglä
Bergleute zusammen rottirt
3. Berge in dem Riesen- G
uchten, und von dem Berg
olen, auch denselben an
bille zu beschweren, stellet
Dennern und Zyll
auf diese Gruff

Słownik karkonoskich autorów

Wydane przez: Správa Krkonošského národního parku w 2015 roku

Tekst: Zdeňka Floušková

Fotografie: © Pavel Kraus, archiv Krkonošského muzea Správy KRNAP ve Vrchlabí

© 2015, Správa Krkonošského národního parku,
Dobrovského 3, 543 01 Vrchlabí

Wydrukowane na papierze z odzysku.

ISBN: 978-80-87706-74-9

112

SOS

150

HASIČI

155

LÉKÁŘ

158

POLICIE

602 448 338 nebo **1210**

(+48) 985 nebo **601 100 300**

HORSKÁ SLUŽBA (CZ) / GOPR (PL)